

BELEIDSPLAN RUIMTE BRUGGE

BRUGGE VANDAAAG 2022

04	LEESWIJZER
07	OPEN RUIMTE CENTRAAL
13	GROEIEN IN KWALITEIT
19	LEVEND EN DIVERS ERFGOED
25	NETWERK VAN BUURTEN
31	MAGNEET VOOR DE REGIO
36	VOETNOTEN

Brugge Vandaag rapporteert over trends, kansen en uitdagingen die vandaag relevant zijn voor Brugge.

Brugge Vandaag

De nota "Brugge Vandaag" is een toestand-rapport. Ze rapporteert over bepaalde trends, kansen en uitdagingen die vandaag relevant zijn voor Brugge. "Brugge Vandaag" dient daarmee verschillende doelen. Afhankelijk van wie de nota vastneemt en waarom, kan ze gelezen worden als een startblok voor het ontwikkelen van een ruimtelijke visie, als een evaluatie-instrument voor toekomstig ruimtelijk beleid, of als (nadere) kennismaking met Brugge, vandaag.

Visie

"Brugge Vandaag" biedt een inhoudelijke onderbouwing bij het ontwikkelen van een visie op de ruimtelijke ontwikkeling van de stad. Aan de hand van relevante cijfers en opvallende ontwikkelingen schetst de nota een beeld van actuele (ruimtelijke) trends, uitdagingen en kansen. Zo formuleert ze de vragen waar het Beleidsplan Ruimte Brugge een antwoord op zal bieden. Om vraag en antwoord logisch op elkaar te laten aansluiten is "Brugge Vandaag" opgedeeld in dezelfde vijf onderdelen als de strategische visie van het Beleidsplan. Net zoals voor die strategische visie het geval is, geldt ook hier dat de onderdelen niet los van elkaar staan, maar samen één geheel vormen.

Evaluatie

In tegenstelling tot het "informatief gedeelte" van het oude Ruimtelijk Structuurplan Brugge (2006), is "Brugge Vandaag 2022" expliciet tijdsgebonden – vandaar het jaartal in de titel. Het pretendeert geen algemene uitspraken te doen over hoe de stad is, maar enkel over hoe de stad vandaag is. "Brugge Vandaag" is daarom zowel een evolutief als een evaluatief document. De trends, kansen en uitdagingen die erin beschreven worden zullen niet eeuwig hetzelfde blijven – ze kunnen versnellen, stilvallen of zelfs helemaal omkeren. Voor de doelstellingen van het Beleidsplan Ruimte Brugge is het van belang om die veranderingen zo snel mogelijk op te merken. Het feit dat het Beleidsplan gebaseerd

is op de trends die in deze nota worden beschreven, impliceert immers ook dat het moet worden bijgesteld wanneer die uitgangspunten achterhaald zijn.

Daarom wordt "Brugge Vandaag" elke beleidscyclus geactualiseerd. Bij elke nieuwe versie wordt geëvalueerd hoe alle data evolueerden sinds de vorige versie. Aan de hand van die evaluatie kan beslist worden om beleidskaders aan te passen, toe te voegen of te schrappen, eventueel de strategische visie bij te stellen, of juist verder te blijven gaan op het juiste spoor. Deze evaluatie raakt de essentie van beleidsplanning, en is ook decretaal verplicht.¹

Kennismaking

Ook voor wie niet rechtstreeks bij de opmaak of evaluatie van het Beleidsplan Ruimte Brugge betrokken is, is "Brugge Vandaag" het lezen waard. De nota kan ook dienen als een nadere kennismaking met Brugge, aan de hand van de (ruimtelijke) ontwikkelingen die zich voordoen in de stad. Waar mogelijk wordt de vergelijking gemaakt met andere gemeenten, regio's of met het Vlaams Gewest, zodat ook de niet-Bruggeling zich een beeld kan vormen van de ruimtelijke stand van zaken in Brugge. Voor wie zich verder wil verdiepen wordt steeds verwezen naar het bronmateriaal waarop de nota gebaseerd is.

Brugge Vandaag wordt elke beleidscyclus geëvalueerd en geactualiseerd. Zo zien we wanneer het beleidsplan bijgestuurd moet worden.

MER

Ook het Milieueffectrapport (MER) bevat informatie rond de bestaande ruimtelijke toestand in Brugge, maar dat rapport verschilt op een aantal vlakken van de nota "Brugge Vandaag". Het belangrijkste verschil is dat "Brugge Vandaag" het enkel over de actuele toestand heeft, terwijl het MER die actuele toestand als startpunt gebruikt om mogelijke milieueffecten van het Beleidsplan Ruimte Brugge op die toestand te kunnen inschatten. Zo evalueert het MER op voorhand de (milieu)effecten die het Beleidsplan kan hebben ("ex ante evaluatie"), en maakt "Brugge Vandaag" een evaluatie na de feiten ("ex post evaluatie"). Beide documenten staan daarom naast elkaar, al bestaat er een zekere overlap in de bronnen die ervoor gebruikt worden.

Leeswijzer

Welke cijfers, infographics

De nota "Brugge Vandaag" is in hoofdzaak gebaseerd op publiek beschikbare data en statistieken. Net zoals voor de strategische visie van het Beleidsplan Ruimte Brugge het geval is, beperkt het cijfermateriaal zich niet tot één sector. Zowel strikt ruimtelijke data als data met een ruimtelijke impact kunnen relevant zijn. Voor het opmaken van de nota werden geen nieuwe cijfers verzameld, geen veldonderzoek gedaan. De waarde van de nota ligt in het feit dat ze informatie uit verschillende bronnen en onderzoeksrapporten verzamelt, filtert op relevantie voor het ruimtelijk beleid in het algemeen en voor het Beleidsplan Ruimte Brugge in het bijzonder, en er trends uit afleidt. Waar mogelijk worden de cijfers ook verbeeld, en zo meer tastbaar gemaakt, in de vorm van infographics.

BRUGGE VANDAAG / open ruimte centraal

Categorie	Percentage	Verklaring
WOONGROEN	100%	alle van plan (1/200m)
BUURTGROEN	93,7%	mit 100m van 400m
WIJKGROEN	54,3%	mit 100m van 800m
STADSDEELGROEN	59,3%	mit 200m van 1400m
STADSBOS	95%	mit 200m van 2000m

NABIJHEID VAN GROEN

OPEN RUIMTE IN BRUGGE

Nabijheid van groen
Brugge is een groene stad. Een belangrijke factor in die uitstraling zijn de kleinere groene ruimtes die verweven zitten in het stadsweefsel. Zo vindt iedere Bruggeling bijvoorbeeld binnen de 150m enige vorm van woongroen, en vinden bijna alle inwoners binnen de 400m buurtgroen.² Grotere groene ruimte is iets minder goed bereikbaar, of afwezig: slechts de helft van de Bruggelingen vindt dergelijke groenzones binnen een straal van 800m tot 1400m van de woning. Daar staat dan weer tegenover dat de grote stadsbossen, weliswaar op een iets grotere afstand, voor vrijwel iedereen goed bereikbaar zijn. Hierin verschilt Brugge niet veel van de andere centrumsteden, al nemen woon- en buurtgroen daarin gemiddeld nog een iets groter deel van het grondgebied in.³

Ruimtebeslag
Ongeveer 47,5% van het Brugse grondgebied is vandaag ingenomen door huisvesting (incl. tuinen en parken), industriële en commerciële doeleinden, transportinfrastructuur of recreatieve doeleinden. Deze oppervlakte noemen we, naar Vlaams voorbeeld, het "ruimtebeslag": dat deel van de ruimte waarin de mens een duidelijke overhand heeft op de natuur. Vergelijken met het Vlaamse (33,3%) en het West-Vlaamse gemiddelde (28,1%) ligt het ruimtebeslag in Brugge zeer hoog. Dat is op zich natuurlijk niet verrassend: Brugge is naar inwonertal de derde grootste stad van Vlaanderen, en dus is het logisch dat een groot deel van de oppervlakte in beslag wordt genomen door intensieve menselijke activiteit. Een betere vergelijking is te maken met de overige centrumsteden, en daaruit blijkt dat Brugge heel wat minder ruimtebeslag kent dan gemiddeld (55,2%).⁴

Bestemming
Het ruimtebeslag geeft enkel een beeld van de bestaande, feitelijke toestand. Daarnaast kunnen we ook kijken naar de planologisch bestemde toestand: de ruimte die volgens de bestemming die ze heeft, nog ingenomen kan worden voor activiteiten die veel ruimtebeslag met zich meebrengen. Deze gebieden met een "harde bestemming" nemen een veel groter stuk van het grondgebied in, wel 64,5%.⁵ Er zit dus een kloof van 17%, of in absolute cijfers 2 940ha, tussen het huidige ruimtebeslag en het theoretisch mogelijke ruimtebeslag.⁶ Die 2 940ha is vandaag in gebruik als open ruimte, maar staat in zekere zin onder druk, omdat ze planologisch nog een kans heeft om te worden ontwikkeld. Tegelijk is ook binnen de "zachte bestemmingen", waarin natuurlijke processen centraal horen te staan, heel wat ruimtebeslag in een zachte bestemming: het gaat dan bijvoorbeeld om weginfrastructuur, landbouwbedrijfsgebouwen en zonevrije woningen. Daardoor telt Brugge slechts 4 226 ha effectief open ruimte met een zachte bestemming, ofwel slechts 30% van het grondgebied – veel lager dan het Vlaamse gemiddelde (60,9%), maar vergelijkbaar met de overige centrumsteden (31,2%).⁷

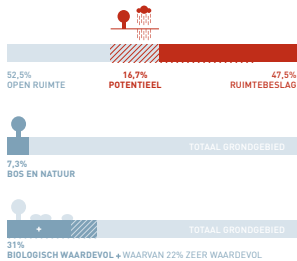
Voetnoten

Voor wie dieper in bepaalde onderwerpen of trends wil duiken, wordt gebruik gemaakt van bronverwijzing achteraan het document. Daarbij geven we de voorkeur aan een zo groot mogelijke toegankelijkheid: als de data te vinden is op een databank (bv. Brugge In Cijfers, Provincie In Cijfers, ...) verwijzen we naar de locatie op de databank, niet naar de primaire bron. De databanken verwijzen op hun beurt uiteraard door naar de primaire bronnen.

VERWEVENHEID MET GROEN

Onverhard ruimtebeslag

Ook al is bijna de helft van Brugge ingenomen door ruimtebeslag, toch is 64,2% van het hele grondgebied onbebouwd of onverhard.⁹ Ook binnen de ruimte die is ingenomen voor bijvoorbeeld huisvesting of industrie is er immers groene ruimte te vinden: (grote) tuinen, parken, onbebouwde percelen ... Concreet gaat het om ongeveer 2.311 ha, ofwel 16,7% van het ruimtebeslag.⁹ Ruimte die theoretisch de potentie heeft om ingezet te worden voor bijvoorbeeld waterinfiltratie en biodiversiteit, zonder dat sloop of ont-harding nodig is. Door de toch relatief hoge verhardings- en bebouwingsgraad in Brugge (35,8% t.o.v. 19,1% voor Vlaanderen)¹⁰ zijn dit zeer belangrijke plekken voor de toekomst.

Natuurwaarden in niet-natuurfuncties

De 52,5% van het Brugse grondgebied die niet als ruimtebeslag gezien wordt, omvat een divers scala aan functies waarin biofysische processen centraal staan. Dit gebied noemen we de "open ruimte". Landbouw neemt daarin het grootste aandeel op: 27% van de open ruimte bestaat uit akkers, 34,6% uit grasland.¹¹ In verhouding lijken de "natuurlijke" vormen van landgebruik veel minder belangrijk.¹² In de praktijk is de scheiding tussen de verschillende functies niet zo rechthoekig, en zijn ook buiten natuurgebied hoge natuurwaarden te meten. Dit meervoudig ruimtegebruik (Natuur in combinatie met andere functies) blijkt uit het feit dat, hoewel de ruimteboekhouding theoretisch slechts voor 7,3%¹³ uit bos en natuur bestaat, toch 31%¹⁴ van het Brugse grondgebied (4.334 ha) werd geïnventariseerd als biologisch waardevol en/of zeer waardevol, al dan niet in combinatie met minder waardevolle elementen. 22%¹⁵ van het oppervlak (3.065 ha) is zelfs uitsluitend waardevol tot zeer waardevol. Ook delen van het landbouwgebied, of binnen ruimtebeslag, hebben dus een belangrijke rol in functie van biodiversiteit.

VOORBEELDEN

Stadspark Hof de Jonghe en Hof Campers BINNENSTAD

Het stadspark Hof de Jonghe en Hof Campers is een verborgen, maar publieke groene plek middenin de stad, waarlangs je kan doorsteken tussen de Langerei en Julius Maurits Sabbestraat. Hier 'maakte' de Stad open ruimte te midden van bebouwing door koppeling van twee domeinen.

Het Hof de Jonghe, een hofweide of klein parkje, uit begin jaren '70 werd samengevoegd met de tuinen van het aangrenzende domein Campers, een voormalige marmenij die de Stad daarvoor aankocht. Het geheel werd heringericht tot één bijzonder stadspark. De oorspronkelijke scheidingsmuur tussen de domeinen functioneert nu als zitmuur en spelprinkel, er is een boomgaard, waarvan het fruit op afgesproken tijdstippen mag geplukt worden door de omwonenden; er is een met een meidoornhaag omheinde schapenweide en een intiemere parktuin.

Voorbeelden

Brugge is als stad veel meer dan een verzameling cijfers. Daarom bespreekt "Brugge Vandaag" de stad niet enkel in termen van abstracte trends, maar ook in een aantal ontwikkelingen, recente voorbeelden die bijzondere aandacht verdienen. Tot cijfers gereduceerd zouden deze voorbeelden vandaag misschien maar een bescheiden plaats innemen – we lichten ze uit omdat we geloven dat ze als inspiratiebron vandaag een veel grotere impact hebben binnen Brugge.

Vergelijking

De data voor Brugge worden zo veel mogelijk in een context geplaatst door ze te vergelijken met data voor andere jaren, of voor andere gebieden. In deze eerste versie van "Brugge Vandaag" wordt niet consequent met dezelfde jaren vergeleken, maar wordt gezocht naar de beste referentieperiode om een evolutie weer te geven. Gezien de rol van de nota als evaluatie-instrument zal de vergelijking in volgende versies cyclisch zijn (telkens met een interval van zes jaar).

Voor de vergelijking met andere gebieden wordt geprobeerd zo veel mogelijk dezelfde referentiegebieden te gebruiken. Behalve "Vlaanderen" (het Vlaams Gewest) en "West-Vlaanderen" (de provincie), die voor zich spreken, zijn volgende gebieden nog relevant:

Centrumsteden: de dertien centrumsteden zijn een relevant referentiegebied omdat ze een vrij gelijkaardige rol vervullen, nl. het creëren van welvaart, werkgelegenheid, ... voor een bredere regio. Ze vervullen de rol van "grote stad" voor kleinere gemeenten in hun omgeving.

Vervoersregio: de vervoersregio Brugge is de omgeving waarvoor Brugge de "grote stad" is. Het gebied is min of meer gelijk te stellen met het "daily urban system", het gebied rond een grotere stad waarbinnen frequent gependeld wordt. De vervoersregio is niet enkel relevant binnen het mobiliteitsbeleid, waar ze ontstond, maar staat in bredere zin in verband met de stad Brugge.

Het staat de lezer natuurlijk vrij zelf vergelijkingen te maken met andere referentiegebieden of -jaren, en zich zo een eigen beeld te vormen van de toestand in Brugge. De databanken "Brugge In Cijfers" en "Provincies In Cijfers", waar de meeste cijfers te vinden zijn, lenen zich daar zeer goed toe.

OPEN RUIIMTE CENTRAAL

OPEN RUIIMTE
IN BRUGGE

VERWEVENHEID
MET GROEN

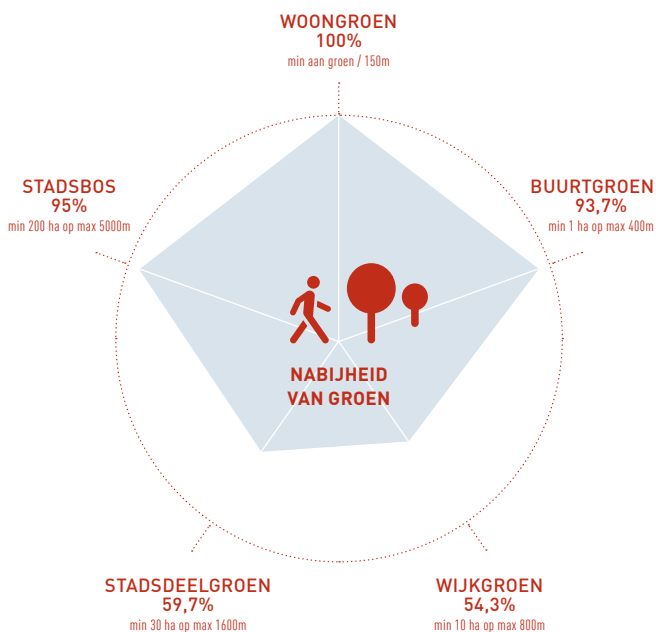

WATER
IN DE STAD

BRUGGE VERSTERKT
DE REGIO,
EN VICE VERSA

OPEN RUIMTE IN BRUGGE

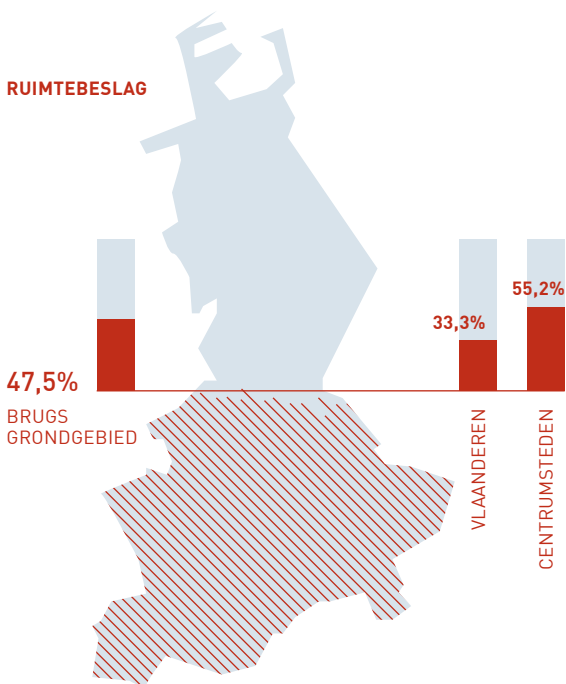
Nabijheid van groen

Brugge is een groene stad. Een belangrijke factor in die uitstraling zijn de kleinere groene ruimtes die verweven zitten in het stadsweefsel. Zo vindt iedere Bruggeling bijvoorbeeld binnen de 150m enige vorm van (woon)groen, en vinden bijna alle inwoners binnen de 400m buurtgroen.² Grotere groene ruimte is iets minder goed bereikbaar, of afwezig: slechts de helft van de Bruggelingen vindt dergelijke groenzones binnen een straal van 800m tot 1600m van de woning. Daar staat dan weer tegenover dat de grote stadsbossen, weliswaar op een iets grotere afstand, voor vrijwel iedereen goed bereikbaar zijn. Hierin verschilt Brugge niet veel van de andere centrumsteden, al nemen woon- en buurtgroen daarin gemiddeld nog een iets groter deel van het grondgebied in.³

Ruimtebeslag

Ongeveer 47,5% van het Brugse grondgebied is vandaag ingenomen door huisvesting (incl. tuinen en parken), industriële en commerciële doeleinden, transportinfrastructuur of recreatieve doeleinden. Deze oppervlakte noemen we, naar Vlaams voorbeeld⁴, het "ruimtebeslag": dat deel van de ruimte waarin de mens een duidelijke overhand heeft op de natuur. Vergelijken met het Vlaamse (33,3%) en het West-Vlaamse gemiddelde (28,1%) ligt het ruimtebeslag in Brugge zeer hoog. Dat is op zich natuurlijk niet verrassend: Brugge is naar inwonertal de derde grootste stad van Vlaanderen, en dus is het logisch dat een groot deel van de oppervlakte in beslag wordt genomen door intensieve menselijke activiteit. Een betere vergelijking is te maken met de overige centrumsteden, en daaruit blijkt dat Brugge heel wat minder ruimtebeslag kent dan gemiddeld (55,2%).

RUIMTEBESLAG

Bestemming

Het ruimtebeslag geeft enkel een beeld van de bestaande, feitelijke toestand. Daarnaast kunnen we ook kijken naar de planologisch bestemde toestand: de ruimte die volgens de bestemming die ze heeft, ingenomen is of kan worden door activiteiten die veel ruimtebeslag met zich meebrengen. Deze gebieden met een "harde bestemming" nemen een veel groter stuk van het grondgebied in, wel 64,5%.⁵ Er zit dus een kloof van 17%, of in absolute cijfers 2 940ha, tussen het huidige ruimtebeslag en het theoretisch mogelijke ruimtebeslag.⁶ Die 2 940ha is vandaag in gebruik als open ruimte, maar heeft planologisch nog de kans om te worden ontwikkeld.

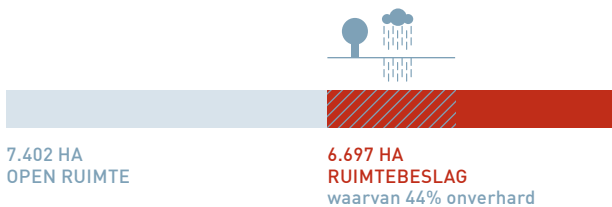
Tegelijk is ook binnen de "zachte bestemmingen", waarin natuurlijke processen centraal horen te staan, ruimtebeslag te vinden. Momenteel bevindt zich 713 ha aan ruimtebeslag in een zachte bestemming: het gaat dan bijvoorbeeld om weginfrastructuur, landbouwbedrijfsgebouwen en zonevreemde woningen. Daardoor telt Brugge slechts 4 226 ha effectief open ruimte met een zachte bestemming, ofwel slechts 30% van het grondgebied – veel lager dan het Vlaamse gemiddelde (60,9%), maar vergelijkbaar met de overige centrumsteden (31,2%).⁷

VERWEVENHEID MET GROEN

Onverhard ruimtebeslag

Ook al is bijna de helft van Brugge ingenomen door ruimtebeslag, toch is 64,2% van het hele grondgebied onbebouwd of onverhard.⁸ Ook binnen de ruimte die is ingenomen voor bijvoorbeeld huisvesting of industrie is er immers groene ruimte te vinden: (grote) tuinen, parken, onbebouwde percelen ... Concreet gaat het om ongeveer 2.948 ha, ofwel 44% van het ruimtebeslag.⁹ Ruimte die de potentie heeft om nog meer ingezet te worden voor bijvoorbeeld waterinfiltratie en biodiversiteit, zonder dat sloop of ontharding nodig is. Door de toch relatief hoge verhardings- en bebouwingsgraad in Brugge (35,8% t.o.v. 19,1% voor Vlaanderen)¹⁰ zijn dit zeer belangrijke plekken voor de toekomst.

Natuurwaarden in niet-natuurfuncties

De 52,5% van het Brugse grondgebied die niet als ruimtebeslag gezien wordt, omvat een divers scala aan functies waarin biofysische processen centraal staan. Dit gebied noemen we de "open ruimte". Landbouw neemt daarin het grootste aandeel op: 27% van de open ruimte bestaat uit akkers, 34,6% uit grasland.¹¹ In verhouding lijken de "natuurlijke" vormen van landgebruik veel minder belangrijk.¹² In de praktijk is de scheiding tussen de verschillende functies niet zo rechtlijnig, en zijn ook buiten natuurgebied hoge natuurwaarden te meten. Dit meervoudig ruimtegebruik (natuur in combinatie met andere functies) blijkt uit het feit dat, hoewel de ruimteboekhouding theoretisch slechts voor 7,3%¹³ uit bos en natuur bestaat, toch 31%¹⁴ van het Brugse grondgebied (4 334 ha) werd geïnventariseerd als biologisch waardevol en/of zeer waardevol, al dan niet in combinatie met minder waardevolle elementen. 22%¹⁵ van het oppervlak (3 065 ha) is zelfs uitsluitend waardevol tot zeer waardevol. Ook delen van het landbouwgebied, of binnen ruimtebeslag, hebben dus een belangrijke rol in functie van biodiversiteit.

VOORBEELDEN

Stadspark Hof de Jonghe en Hof Campers

BINNENSTAD

Het stadspark Hof de Jonghe en Hof Campers is een verborgen, maar publieke groene plek middenin de stad, waarlangs je kan doorsteken tussen de Langerei en Julius Maurits Sabbestraat. Hier 'maakte' de Stad open ruimte te midden van bebouwing door koppeling van twee domeinen.

Het Hof de Jonghe, een hofweide of klein parkje, uit begin de jaren '70 werd samengevoegd met de tuinen van het aangrenzende domein Campers, een voormalige marmერიj die de Stad daarvoor aankocht. Het geheel werd heringericht tot één bijzonder stadspark. De oorspronkelijke scheidingsmuur tussen de domeinen functioneert nu als zitmuur en spelprikkel; er is een boomgaard, waarvan het fruit op afgesproken tijdstippen mag geplukt worden door de omwonenden; er is een met een meidoornhaag omheinde schapenweide en een intiemere parktuin.

VOORBEELD

Wijkpark Ten Boomgaard – Kerkebeek

SINT-MICHIELS

In Sint-Michiels zal een nieuw wijkpark van meer dan 21.000 vierkante meter worden gerealiseerd. Het stadsbestuur heeft als doel om de Kerkebeek leefbaarder en zichtbaarder te maken. De Kerkebeek is nu overwelfd en daarboven is er een fiets- en wandelpad. Door de beek terug bloot te leggen wordt de buurt ook beter beschermd tegen wateroverlast.

Het openleggen van de beek is de hefboom om zowel het pad als de beek uit te spelen als veilige doorsteek door de wijk richting het station van Brugge. Het groen van de stadsrand wordt op die manier via het groen-blauwe netwerk tot aan de binnenstad doorgetrokken. Het opwaarderen van de Kerkebeek en het Kerkebeekpad vormt een voorbeeld voor toekomstige projecten. Bovendien is het ook een belangrijke stap in de ontwikkeling van onze stad. Hierbij gaan vrijetijdsbeleving, natuur, veiligheid, mobiliteit en klimaat hand in hand. Bovendien zal dit project ook buurten verbinden en ontmoetingsplaatsen creëren.

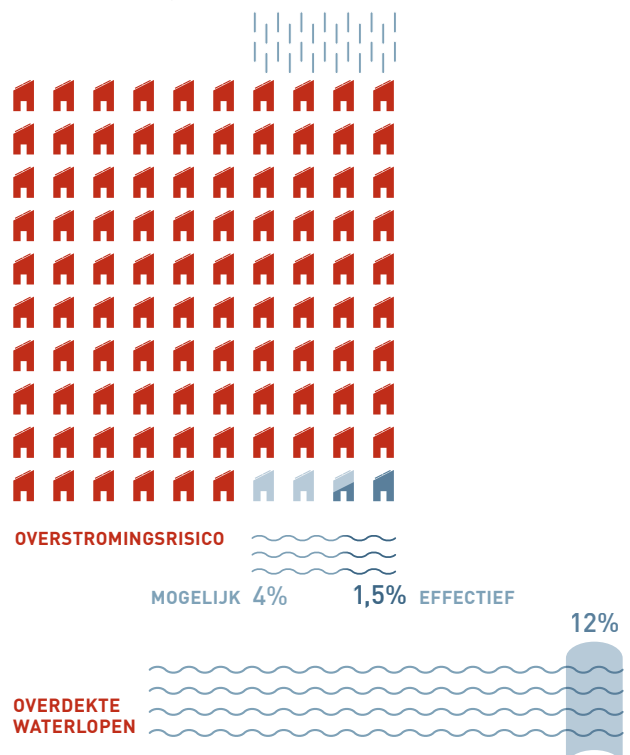
WATER IN DE STAD

Overstromingsrisico

Ongeveer 10% van het Brugse grondgebied, ofwel 1.435ha, is overstromingsgevoelig – 1.024ha daarvan wordt zelfs als effectief overstromingsgevoelig aangeduid.¹⁶ Het grootste deel van deze oppervlakte is te vinden ten noorden van de stadskern, in de polders rond Dudzele, waar de open ruimte domineert. Toch blijkt zich ook een groot aantal gebouwen in overstromingsgevoelig gebied te bevinden; van de 84.057 gebouwen in Brugge gaat het om ongeveer 4%, met ongeveer 1,5% van alle gebouwen in effectief overstromingsgevoelig gebied.¹⁷ De huidige klimaatverandering leidt tot extremer weer, bijvoorbeeld ook een toename van hevige regenbuien. Zonder maatregelen om deze effecten te voorkomen of in te dijken, zal de frequentie van overstromingen en de omvang van het overstromingsgevoelig gebied toenemen. Voorspellingen tonen dat het effectief overstromingsgevoelig gebied nog zal uitbreiden, zodat in 2050 2,5%¹⁸ van de gebouwen erbinnen zou vallen.

Overdekte waterlopen

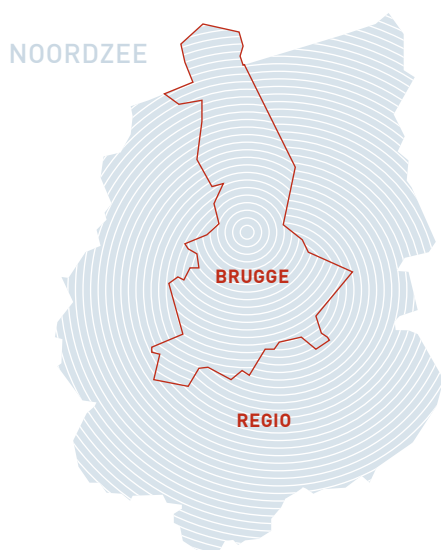
De 216,6 km¹⁹ aan Brugse waterlopen winnen hierdoor aan belang. Ongeveer 12% (25,3 km²⁰) van die waterlopen is overdekt en/of ingebuisd. De overdekte stukken gaan van enkele meters (vb. koker onder landbouwweg) tot meer dan 2 kilometer aaneengesloten inbuizing (vb. Kerkebeek van Boudewijn Seapark tot de stationsomgeving). De grootste aaneengesloten stukken inbuizing bevinden zich ook daar, onder de fietspaden en bebouwing ten zuiden van het historisch centrum, waar openlegging juist een grote invloed kan hebben op het hitte-eiland-effect in de binnenstad (zie voorbeeld links).

BRUGGE VERSTERKT DE REGIO, EN VICE VERSA

Relatie met de regio

Het gegeven dat zowel ruimtebeslag (47,5%) als verhardings- en bebouwingsgraad (35,8%) bij Brugge hoger liggen dan het Vlaamse gemiddelde kan niet los gezien worden van de regionale invloedssfeer die Brugge heeft: Brugge is “de” stedelijke aantrekkingspool voor een ruimere, meer landelijke regio (zie ook “Leeswijzer” en “Magneet voor de regio”). Brugge en haar omgeving, die we binnen deze nota gelijkstellen met de vervoerregio, beïnvloeden elkaar wederzijds. Zo biedt de vervoerregio een tegengewicht aan de hoge ruimtebeslag- en verhardingsgraad in Brugge: wanneer het ruimtebeslag op schaal van de regio (incl. Brugge zelf) wordt bekeken, scoort die beter dan het Vlaamse gemiddelde, met een ruimtebeslag van 29,1% en een verhardingsgraad van 14%.²¹ De open ruimte in de vervoerregio houdt dus grote potenties in om de leefbaarheid in het stedelijke Brugge te versterken.

Verbreding landbouw

Maar ook omgekeerd biedt de nabijheid van Brugge kansen voor de leefbaarheid op het platteland, bijvoorbeeld als katalysator van, en afzetmarkt voor, een veranderende landbouw. De trend waarbij landbouwactiviteiten telkens met één of meerdere andere activiteiten (korte-ketenverkoop, biologische productie, zorg, ...) gecombineerd worden, noemen we “verbreding” van de landbouw. Het is een dynamiek die vandaag al aan de gang is. Zo bevinden er zich o.a. 28 biologische landbouwbedrijven, 54 zorgboerderijen en 55 hoeveproducenten in de vervoerregio, ten opzichte van respectievelijk 2, 6 en 4 in Brugge zelf.²²

VOORBEELD

Hoeve Hangerijn

ASSEBROEK

Hoeve Hangerijn is een ontmoetings- en belevingshoeve aan de rand van een stedelijk natuurgebied, de Gemene Weidebeek.

Ontmoeting en zorg voor mens en natuur staan hier centraal in de dagelijkse werking van de hoeve. En dit door samenwerking tussen de Stad Brugge, organisaties voor mensen met een beperking, buurtverenigingen, scholen, buurtbewoners en vrijwilligers.

Mensen met of zonder beperking kunnen er in een boerderijsfeer samen (be)leven, werken en ontspannen. Kinderen, jongeren of volwassenen helpen er hoevedieren verzorgen; kunnen er zaaien, planten, oogsten in de moestuin; staan mee in voor het onderhoud en beheer van het erf, het natuurgebied en omgeving.

De hoeve is ook een openbaar domein. Je kan er simpelweg zitten, snoezelen, kijken, ontmoeten, genieten van de rust in de natuur. En de hoeve biedt ook plaats voor buurt evenementen.

GROEIEN IN KWALITEIT

OUDERE,
KLEINERE
HUISHOUDENS

ANDERS,
DICHTER
GAAN WONEN

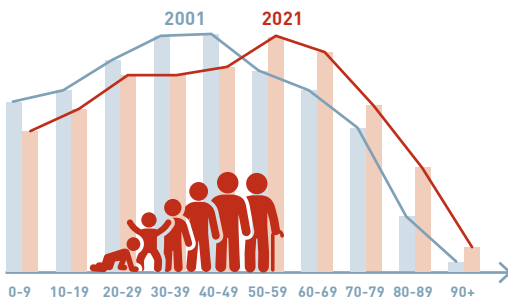
RUIMTE
TE OVER?

OUDERE, KLEINERE HUISHOUDENS

Bevolking

Met 118.478 inwoners is Brugge qua bevolkingstal de derde grootste stad van Vlaanderen.²³ Het voorbije decennium nam het aantal inwoners licht toe, om dan (wellicht ten dele onder invloed van de COVID-19-pandemie) weer licht te dalen in 2020 en 2021, maar over het algemeen schommelt de bevolkingsaangroei rond het nulpunt.²⁴ Dat is al een tijdje zo: het inwonertal is al sinds 1970 vrij stabiel.²⁵ Opvallend is wel dat, terwijl het totale inwonertal stabiel blijft, zich een grote verandering voordoet in de samenstelling van de bevolking. Terwijl de stabiliteit in de jaren voor 2010 voornamelijk veroorzaakt werd door geboorte- en sterftcijfers die elkaar in evenwicht hielden (de "natuurlijke aangroei"), valt sinds 2011 een duidelijke trend op van dalende geboortecijfers, stijgende sterftcijfers, en een groeiende internationale migratie die ervoor zorgt dat de totale bevolkingsaangroei toch licht positief blijft.²⁶ Dat heeft ook gevolgen voor de samenstelling van de bevolking. Daarin zijn twee trends van belang: enerzijds de vergrijzing, anderzijds de gezinsverdunding.

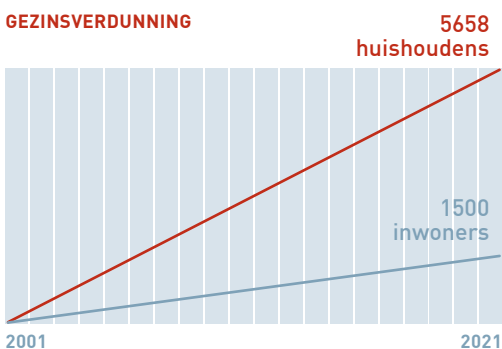
VERGRIJZING

Vergrijzing

Vergrijzing houdt in dat het aandeel ouderen in de bevolking stijgt.²⁷ Dat heeft te maken met een stijgende levensverwachting (waardoor er meer ouderen zijn), en met de dalende geboortecijfers (waardoor er minder jongeren zijn om te "compenseren"). In 2001 was de gemiddelde leeftijd in Brugge 40,7 jaar; in 2011 steeg dat naar 43,3, en in 2021 staat de gemiddelde Bruggeling op het punt 45 te worden.²⁸ Vandaag is bijna een vierde van de Brugse inwoners ouder dan 65, en de bevolkingspiramide toont dat het zwaartepunt van de bevolking in de leeftijdsklasse tussen 50 en 64 jaar zit.

GEZINSVERDUNNING

+ 1500 inwoners

+ 5658 huishoudens

Gezinsverdunding

Daar deels mee samenhangend wordt jaar na jaar²⁹ het gemiddelde huishouden kleiner, een trend die we gezinsverdunding noemen. Vandaag telt het gemiddelde huishouden in Brugge 2,11 personen³⁰, en bestaat bijna drie op de vier huishoudens in Brugge uit één of twee personen.³¹ Opvallend is dat deze trend zich niet overal op het Brugse grondgebied even intens voordoet. In de kern van de stad is het grootste aandeel één- of tweepersoonshuishoudens te vinden³², en over het algemeen geldt de regel dat, hoe verder je van het centrum weg reist, hoe minder alleenstaanden en duo's je tegenkomt – een trend die zich doorzet in de buurgemeenten, waar de gemiddelde huishoudensgrootte veel groter is dan in Brugge.³³ Uitzondering op de regel is Zeebrugge, dat zich als kustkern ook met één been in een andere context bevindt – in de kustgemeenten tekenen vergrijzing en gezinsverdunding zich nog veel sterker af dan in de rest van het land.³⁴

De gezinsverdunding leidt er ook toe dat het aantal huishoudens in Brugge sneller stijgt dan het aantal inwoners.³⁵ Hoewel het aantal Bruggelingen al decennia redelijk stabiel blijft, kent de stad wel een sterke toename aan huishoudens: sinds 2001 zijn er ongeveer 1.500 inwoners bijgekomen, maar wel 5.658 huishoudens. Deze trend zou volgens voorspellingen³⁶ ook in iets lichtere vorm aanhouden, tot 57.762 verwachte huishoudens in 2040 (een stijging met ongeveer 2.500 huishoudens).

ANDERS, DICHTER GAAN WONEN

Veranderend(e) woonvraag en -aanbod

Die trend heeft gevolgen voor de woonvraag. Al die nieuwe huishoudens moeten ook een plaats vinden in de stad. Aan de aanbodzijde blijkt het Brugse gebouwenpark, meer dan in andere grote steden³⁷, nog in grote mate te bestaan uit eerder klassieke woontypologieën: meer dan 67% van de woningen in de stad zijn grondgebonden eengezinswoningen. Brugge heeft relatief gezien meer eengezinswoningen dan het Vlaams gemiddelde (66%) en ruim meer dan het gemiddelde van de centrumsteden (46%).³⁸ Wellicht onder invloed van een veranderende vraag begint deze verdeling wel te schuiven, en wint het aandeel appartementen jaar na jaar aan belang. Zeker op vlak van nieuwbouw valt dit op: er worden jaarlijks dubbel zoveel nieuwe appartementen als eengezinswoningen vergund.³⁹ Daarnaast ontstaan ook nieuwe, alternatieve woonvormen, die tonen dat de vergelijking eengezinswoning vs. appartement niet zo zwart-wit hoeft te zijn (zie voorbeeld rechts).

BRUGGE
67%
GRONDGEBONDEN
EENGEZINSWONINGEN

CENTRUMSTEDEN
46%
GRONDGEBONDEN
EENGEZINSWONINGEN

Verdichtingsmarge

Voor verdichting lijkt alleszins nog marge te bestaan. In vergelijking met andere centrumsteden heeft Brugge een lage gemiddelde woondichtheid: 62 inwoners per hectare huisvesting, significant lager dan steden van een gelijkaardige grootte (Leuven telt 80 inwoners per hectare huisvesting, Mechelen 85).⁴⁰ Het centrum van de stad scoort met 109 inwoners per hectare iets hoger, maar vergeleken met een grotere stad als Antwerpen (gemiddeld 207 inw/ha over het volledige grondgebied) ligt dat nog steeds zeer laag. Daarnaast is Brugge, als stedelijk centrum, goed bereikbaar: 46,3% van de Brugse huishoudens woont op een plek die "zeer goed" scoort naar knooppuntwaarde, en nog eens 45,1% scoort "goed".⁴¹

VOORBEELD

Stoer Huus

BINNENSTAD

Op een plek in de stad waar vroeger garages en loodsen en een erfgoedkundig waardevolle villa stonden, wonen nu 27 gezinnen. Ze wonen er samen mét de nodige privacy en compact mét toch veel ruimte. Ze bouwden er een privé woonst met terras of tuintje, rondom een gedeelde tuin. De gerenoveerde waardevolle villa wordt gedeeld als een gezamenlijk huis waarin logeerkamers, wasruimte, ontspanningsruimte, keuken, een grote eetplaats, een werkplaats en een fietsberging zijn ingericht.

De gedeelde tuin sluit aan bij de Bleekweide, een eeuwenoud stukje natuur, dat vrij toegankelijk is gemaakt voor iedereen en in samenspraak met de stad wordt ingericht. Zo wordt het project verweven met de buurt.

VOORBEELD

Het natuurgebied Gemene Weidebeek

ASSEBROEK

Het natuurgebied van de Gemene Weidebeek is een aantrekkelijke, groene en natuurrijke enclave, omringd door bebouwing.

Een grote oppervlakte daarvan was oorspronkelijk bestemd als woonuitbreidingsgebied in het gewestplan. De stad opteerde om het woonuitbreidingsgebied niet te ontwikkelen en het een open ruimtebestemming te geven. Het gebied werd verder ingericht als natuurgebied en kreeg ook die bestemming via een ruimtelijk uitvoeringsplan.

Het is nu een plaats voor natuur in de stad, waar je ook kan wandelen, waar je kan genieten van de rust en van een fraai en gevarieerd landschap van sloten, poelen, knotbomenrijen en heggen.

RUIMTE TE OVER?

Woonoverschot

Verdichting, en de trendverschuiving van eengezinswoningen naar appartementen, levert ruimtelijk vele voordelen op (zie ook "Netwerk van buurten"). Ze lijkt er echter ook toe te leiden dat het aantal woongelegenheden in Brugge veel sneller stijgt dan het aantal huishoudens. Terwijl er zoals gezegd 5.658 huishoudens bijkwamen sinds 2001, steeg het aantal woongelegenheden met 10.348 – bijna dubbel zo snel.⁴² Deze trend leek de laatste jaren nog te versnellen.⁴³ Ze heeft tot gevolg dat een steeds kleiner aandeel van de woningen in Brugge als hoofdverblijfplaats dient voor een huishouden. In de binnenstad, waar de kloof tussen het aantal woongelegenheden en het aantal huishoudens het grootst is, dient slechts 72% van de woningen als hoofdverblijfplaats.⁴⁴ Er is weinig met zekerheid te zeggen over waar het "woonoverschot", op stadsniveau 10.414 woningen, dan wel voor gebruikt wordt. Omdat de kloof het grootst is in Brugge-Centrum, valt te vermoeden dat het voor het grootste deel om investeringskapitaal gaat. Toch staat slechts 2,2% van het woonoverschot officieel als leegstaand pand geregistreerd.⁴⁵

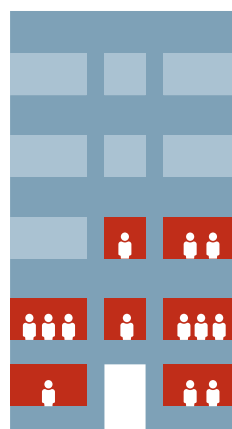
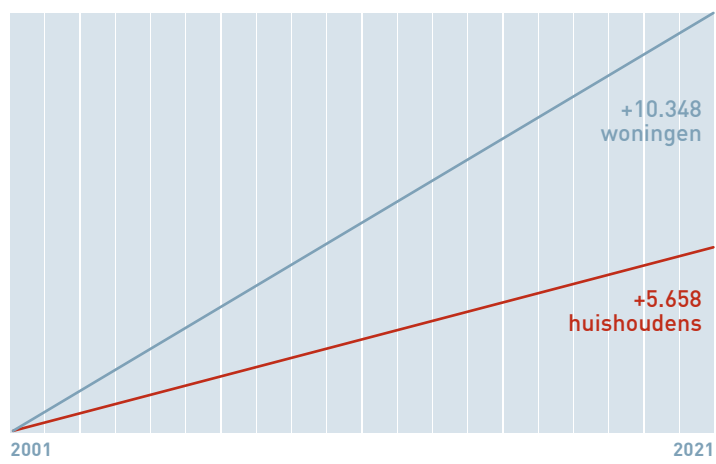
Met 64.927 woongelegenheden voor 55.099 huishoudens, telt Brugge vandaag 1,18 woningen per huishouden (ter info: voor een gezonde woningmarkt wordt uitgegaan van een surplus van ongeveer 0,02-0,03 voor tijdelijke leegstand of "frictieleegstand").⁴⁶ Deze verhouding is hoger dan gemiddeld voor Vlaanderen (1,15).⁴⁷ Zelfs als er tussen vandaag en 2040 geen enkele woning bijkomt, zou het overschot in Brugge volgens de huishoudensprognoses voor 2040 amper gekrompen zijn, met 1,12 woningen per huishouden.⁴⁸ Aan het tempo waarmee vandaag woningen worden gecreëerd, zou het overschot stijgen tot 1,36 – in absolute cijfers ongeveer 21.000 woongelegenheden waar demografisch gezien geen nood aan is.⁴⁹

Open ruimte onder druk

Planologisch gezien bestaat bovendien de mogelijkheid om bijkomende open ruimte aan te snijden voor (woon-)ontwikkeling, in de kloof tussen het feitelijke, huidige ruimtebeslag en het mogelijke, toekomstige ruimtebeslag binnen harde bestemmingen (zie "Open ruimte centraal"). Specifiek voor woongebied werd berekend dat 157,4 ha aan braakliggend woongebied nog effectief ontwikkeld zou kunnen worden.⁵⁰ Dit zijn geen opvallende cijfers voor een centrumstad, maar aangevuld met de 664,1 ha industriegebied dat nog ontwikkeld zou kunnen worden, gaat het om een zeer grote oppervlakte: bijna 6% van de totale oppervlakte van Brugge.⁵¹

WOONOVERSCHOT

LEVEND EN DIVERS ERFGOED

ERFGOED VOOR
DE BRUGGELING

ALLERLEI
ERFGOED

BRUGGE,
TOERISTISCHE
TREKPLEISTER

VOORBEELD

Planetarium- voorstellingen Cozmix Volkssterrenwacht Beisbroek

SINT-MICHIELS

Het Kasteel van Beisbroek werd in de jaren '70 ingericht als een natuurcentrum. Vandaag staat het bekend als 'Cozmix', een bezoekerscentrum van Volkssterrenwacht Beisbroek vzw.

Je kan er de sterrenhemel zowel overdag als 's avonds bewonderen. Met de telescopen ontdek je de maan, planeten, nevels en sterrenstelsels van dichtbij. Op het koepelvormige projectiescherm in het planetarium kunnen niet enkel sterren afgebeeld worden. Verder is er nog een klein museum in ondergebracht dat je meer leert over de fauna en flora in het Brugse ommeland en in het domein Beisbroek. Het kasteel is dan ook het vertrekpunt voor een bezoek aan het domein van Beisbroek en voor het kunstzinnige planetenpad met beelden van Jef Claerhout doorheen het bos.

ERFGOED VOOR DE BRUGGELING

Levendigheid

De Bruggeling geniet van de uitstraling van de stad. Zowel op "fierheid op de stad" als op "uitstraling van gebouwen in de buurt" scoort Brugge significant hoger dan de andere centrumsteden.⁵² Maar gebouwen zijn natuurlijk meer dan hun uitstraling. Om de stad levendig te houden, moeten erfgoedpanden ook bewoond en gebruikt kunnen worden – het feit dat Brugge een actieve, "levende" stad is, wordt door UNESCO zelfs als een deel van de erfgoedwaarde van de binnenstad gezien.⁵³ Toch blijkt bewoning net in de binnenstad vaak problematisch. Betaalbaarheid is er een belangrijke bezorgdheid: van de huishoudens die in de binnenstad wonen geeft 30,7% aan dat hun woonkost meer dan 30% van het gezinsinkomen bedraagt.⁵⁴ In de overige delen van de stad is die groep minder dan half zo groot.⁵⁵

Renovatie

De erfgoedcontext is daarin niet de enige, laat staan de belangrijkste factor. Opvallend is dat het aandeel huurders in Brugge-Centrum met 57% zeer hoog ligt in vergelijking met de rest van de stad (36%).⁵⁶ Gecombineerd met de grote woonoverschotten (zie "Groeien in kwaliteit") doet dat vermoeden dat de hoge woonkost vooral veroorzaakt wordt door het investeringsklimaat in de centra van grotere steden, iets waar Brugge zeker geen uitzondering in is. Dat heeft ook implicaties voor de renovatie-opgave: slechts 25,9% van de bewoners in de binnenstad heeft renovatie-intenties.⁵⁷ Dat aandeel ligt lager dan in de overige stadsdelen, terwijl de nood eraan juist hoger is – in de binnenstad geeft slechts 68,6% aan in een energiezuinige woning te wonen, ongeveer 10% minder dan in de overige stadsdelen.⁵⁸

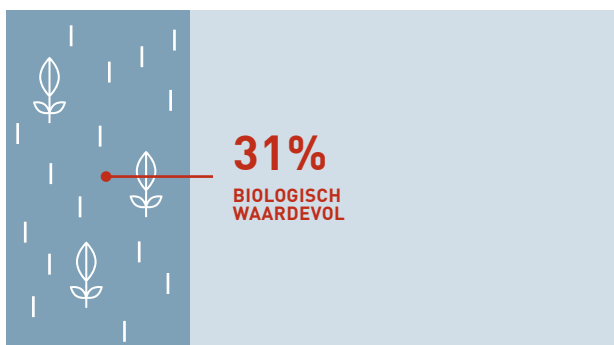
Functie voor de buurt

Erfgoed voor de Bruggeling houdt ook niet-woonfuncties in. Verschillende waardevolle gebouwen hebben door herbestemming een extra betekenis gekregen voor de stad of de buurt (zie voorbeeld links).

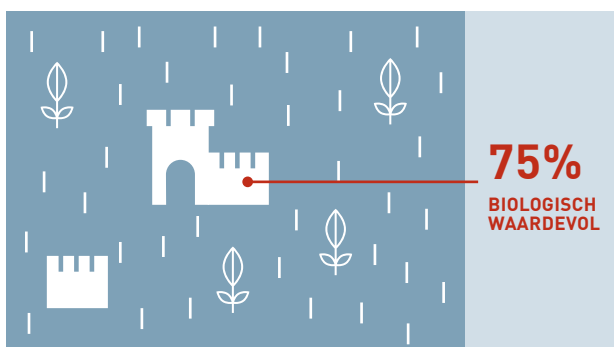
Natuurwaarden

Het hoeft daarbij niet alleen over bouwkundig erfgoed te gaan. In en rond de binnenstad van Brugge is een schat aan park-, abdij-, klooster-, kasteeltuinen en ander "groen erfgoed" te vinden. Deze sites hebben vaak een grote natuurwaarde: zo wordt 75% van de oppervlakte van het beschermd erfgoed⁵⁹ in Brugge als biologisch waardevol gezien, tegenover slechts 31% van het totale grondgebied (zie ook "Open ruimte centraal").⁶⁰ Hier en daar vallen erfgoed- en natuurbescherming zelfs samen. De polders van Ter Doest zijn bijvoorbeeld beschermd als Habitatrictlijngebied en als cultuurhistorisch landschap, en zowel de Damse Vaart (beschermd monument) als het Fort van Beieren (beschermd cultuurhistorisch landschap) vallen deels binnen het Vogelrichtlijngebied "Poldercomplex".

TOTAAL GRONDGEBIED

ERFGOED

Erfgoed als publieke tuin

Dit groene erfgoed is echter niet altijd opengesteld voor de Bruggelingen. Nochtans zou het als publieke tuinen een alternatief kunnen bieden voor het ontbreken van een private buitenruimte (tuin of terras) bij vele woningen in de binnenstad (zie voorbeeld rechts).

VOORBEELD

Klooster Redemptoristinnen/ Residentie De Wispeltuin BINNENSTAD

De voormalige kerk en klooster van de Vereniging Zuster Redemptoristinnen van Brugge, in de volksmond 'de Ro(de) Nonnen', is een voorbeeld van stadsvernieuwing en respectvol omgaan met erfgoed.

Het project bestaat uit vier delen.

- In het voormalige klooster werden er 72 studentenkamers, gemeenschappelijke ruimtes en een ontspanningsruimte ondergebracht. Alle ingrepen in het klooster gebeurden met respect voor de erfgoedwaarde van het gebouwencomplex, zo bleven de structuur en ruimteverdeling maximaal behouden.
- Het tweede deel van het project voorzag in de renovatie van 6 eengezinswoningen aan de Katelijnestraat en in de realisatie van een inbreidingsproject met in totaal 37 woonegelegenheden. We experimenteren hier met stapelwoningen in de binnenstad.
- Omwille van capaciteitsproblemen, hebben de leerlingen van de Stedelijke Academie hun intrek genomen in de voormalige kerk van de zusters Redemptoristinnen. Het erfgoed kreeg hier dus een maatschappelijke invulling.
- Als laatste werd de voormalige kloostertuinen heraangelegd en kreeg deze een publiek karakter. De waardevolle relictten in de tuinen (Calvarieberg, kapelletjes, grot, kruisweg, ...) werden integraal bewaard.

ALLERLEI ERFGOED

Brugge wordt vaak geassocieerd met de middel-
eeuwse uitstraling van het stadscentrum.
Maar ook dit is Brugs erfgoed ...

Triënnale

Geknotte
grensboom
"Den Olifant"
(beschermd
monument)

Bisschopsdreef
(beschermd
monument)

Hakhoutper-
ceel Blauwe
Torenbosje
(beschermd
monument)

Woning
Wolvenhoek
(beschermd
monument)

BRUGGE, TOERISTISCHE TREKPLEISTER

Aantrekking

Op toeristisch vlak is Brugge van alle Vlaamse kunststeden de meest attractieve.⁶¹ In 2018 mocht Brugge meer dan een kwart van alle bezoekers aan een (Vlaamse) kunststad ontvangen. In de eerste plaats is Brugge gekend voor haar middeleeuwse uitstraling.⁶² De monumentale kerken en kathedralen, het Belfort en het Begijnhof en de vele andere historische gebouwen vormen een prachtig decor voor een citytrip. Een decor dat sinds 2000 op de lijst van UNESCO-werelderfgoed staat.⁶³

Toestroom

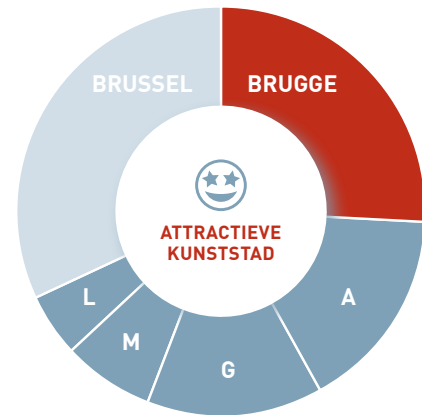
De aantrekkingskracht van Brugge als cultuurstad en werelderfgoedstad resulteert in steeds toenemend internationaal toerisme. In 2018 konden via mobiele data 8,3 miljoen toeristen geregistreerd worden.⁶⁴ Zuiver cijfermatig heeft toerisme zo een overwicht op bewoning, die wordt weergegeven in de "crowd index". Gerekend op de (ongeveer) 20.000 inwoners van de binnenstad, bedroeg de crowd index in 2018 120/100.⁶⁵ Gemiddeld zijn er met andere woorden elke dag meer bezoekers in de Brugse binnenstad, dan er inwoners zijn. Op 32 dagen bedroeg de crowd-index zelfs meer dan 210/100, het equivalent van de Heilig Bloedprocessie, een topdag voor Brugge.

Handel

De impact van toerisme op de binnenstad laat zich merken in het handelsapparaat en de evolutie ervan naar een op (dag-)toeristen gericht aanbod.⁶⁶ In de plaats van buurtwinkels komen horecazaken of andere soorten detailhandel met een mono-aanbod zoals chocolade, persoonsverzorging, souvenirs en fastfood.⁶⁷ Dergelijke handelszaken zijn gestegen van 116 in 2008 naar 186 in 2020, wat een toename van 60,3% op 12 jaar betekent. Horecazaken nemen in 2020 zelfs 40% van de handelszaken in het kernwinkelgebied in. Zo verdwijnen steeds meer buurtwinkels uit de binnenstad, waardoor ook het aanbod aan voorzieningen voor de inwoner afneemt. De 61 handelszaken voor chocolade en zoetwaren komen zo al op gelijke hoogte met de som van het aantal buurtwinkels (37), mini-supermarkten en nachtwinkels (16) en supermarkten (8).

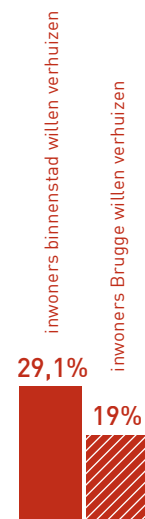
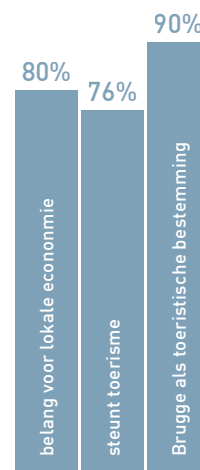
Voordelen toerisme

Ondanks de hoge bezoekersaantallen en de impact ervan op het handelsapparaat blijft de Bruggeling het toerisme omarmen. Zo erkent 80% het belang van het toerisme voor de lokale economie; vindt driekwart dat het toerisme bijdraagt aan het in standhouden van het patrimonium; steunt 76% het toerisme en moet voor maar liefst 90% Brugge een belangrijke toeristische bestemming blijven.⁶⁸ De overgrote meerderheid vindt dat de voordelen van het toerisme ruimschoots opwegen tegen de nadelen. Anderzijds geeft 29,1% van de inwoners in de binnenstad aan te willen verhuizen, veel meer dan het gemiddelde van 19% voor de hele stad, wat mogelijk (deels) aan het toerisme of de verschraving van het handelsaanbod gerelateerd is.⁶⁹

VLAAMSE KUNSTSTEDEN + BRUSSEL

BRUSSEL	32%
BRUGGE	26%
ANTWERPEN	16%
GENT	14%
MECHELEN	7%
LEUVEN	5%

VOORDELEN TOERISME

NADELEN TOERISME

NETWERK VAN BUURTEN

BRUGGELING
♥ BRUGGE

VERGRIJZING,
ZORG

MOBILITEIT

BRUGGELING ♥ BRUGGE

VOORBEELD

Groene stoeltjes

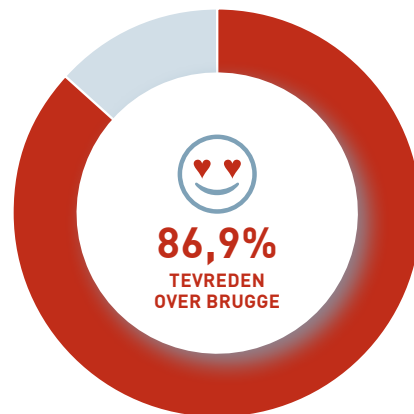
BINNENSTAD

Open en publieke ruimte in de stad faciliteren ontmoeting en sociaal contact. In 2019 startte Stad Brugge een proefproject op om de stadsparken nog aantrekkelijker te maken voor inwoners en bezoekers door stoelen willekeurig in parken te plaatsen.

Ze zijn het symbool geworden van Brugse stadsvernieuwing in het openbaar domein. Door de stoelen komen de mensen samen in de Brugse publieke tuinen, parken en binnenpleinen. Binnen het park zijn de stoelen vrij te verplaatsen, onder een boom of in de zon. Dit zorgt voor onverwachte ontmoeting en sociale contacten.

Tevredenheid

Is de Bruggeling tevreden over zijn of haar stad? Dat hangt er natuurlijk van af wie “de” Bruggeling is, maar over het algemeen is die vraag bevestigend te beantwoorden. Bij de meest recente bevraging van de Stadsmonitor stelde 86,9% van de Brugse deelnemers dat ze in het algemeen tevreden waren over hun stad – meer dan in elk van de andere centrumsteden.⁷⁰ Ook uit de antwoorden op gerelateerde vragen⁷¹ blijkt Brugge op de hoogste plaats te staan qua bewonerstevredenheid. Opgesplitst naar verschillende stadsdelen, blijkt wel nog wat verschil te bestaan van wijk tot wijk – zo zijn de respondenten uit de meer afgelegen kernen Dudzele, Lissewege, Zwankendamme en Zeebrugge heel wat minder enthousiast, met name over de publieke ruimte (voet- en fietspaden, straten en pleintjes, ...).

Basisuitrusting

Brugge is zeer goed voorzien op vlak van voorzieningen. Maar liefst 88% van de Brugse huishoudens woont op een plek die “zeer goed” scoort⁷² qua basisvoorzieningenniveau, en nog eens 10% scoort “goed”. Dat wil zeggen dat bijna elke Bruggeling alle basisvoorzieningen (bv. apotheek, voedingswinkel, kleuter- en basisschool, ontmoetingsplekken, ...) op wandel- of fietsafstand van de woning vindt. Slechts vijf buurten worden aangemerkt als “onvoldoende voorzien”: Kruisabele, Zwankendamme en de Zeebrugse Strandwijk en Stationswijk.⁷³

Activiteiten en ontmoeting

Maar zoals gezegd: “de” Bruggeling bestaat niet, en wanneer doorgevraagd wordt naar meer specifieke voorzieningen blijkt dat het aanbod niet overal even groot is. Zo vindt slechts iets meer dan de helft van de bevroegde Bruggelingen in zijn of haar wijk voldoende activiteiten voor ouderen terug.⁷⁴ Aan de andere kant van de bevolkingspiramide hetzelfde verhaal: zowel voor jongeren onder als boven de 12 jaar, vindt bijna de helft van de Bruggelingen dat er onvoldoende activiteiten bestaan.⁷⁵ Gevraagd naar ontmoetingsplekken in de buurt, vindt ‘slechts’ drie op de vier Bruggelingen dat die er voldoende zijn. Nochtans zou in principe elke publieke plek de rol van ontmoetingsplek moeten kunnen opnemen – de straat, een Gevelbank™, een pleintje, ...

Onderbenutting

De kloof tussen de aanwezigheid van infrastructuur enerzijds, en anderzijds het gevoel dat er een gebrek aan activiteiten of plaatsen voor ontmoeting bestaat, is een belangrijk aandachtspunt. Het kan erop wijzen dat het aanbod binnen de bestaande infrastructuur niet juist is afgestemd op mogelijke gebruikers, dat plekken te weinig gekend zijn of niet als “iets voor mij” gezien worden, of dat ze op een andere manier nog onvoldoende aantrekkelijk zijn voor de Bruggeling. Over de exacte reden kunnen cijfers en statistieken weinig duidelijkheid bieden.

VOORBEELD

Buurt aan de beurt

Via Buurt aan de Beurt gaat het stadsbestuur in gesprek met de Bruggelingen over hun buurt. Via het buurt-moment achterhaalt het bestuur wat er leeft in de buurten, vernemen Bruggelingen wat er nieuw of gepland staat in hun buurt, gaan burensamen aan de slag rond ingediende ideeën, en kunnen burensamen elkaar ontmoeten.

De agenda van het buurt-moment wordt bepaald via een oproep naar vragen of ideeën. Er wordt gepeild naar wat Bruggelingen appreciëren aan hun buurt (sociaal contact, groen en natuur, rust, nabijheid van voorzieningen), naar aandachtspunten (zwerfvuil, sluisstorten, onveilig verkeer, onderhoud van het openbaar groen, van straten en pleinen, fietspaden of voetpaden, tekort aan publieke ontmoetingsplaatsen) en naar ideeën om de buurt te vergroenen, mooier, duurzamer en warmer of bruisender te maken. Binnen het ruimtelijk beleid gaan we aan de slag met deze ideeën, en zoeken we plekken in de buurt waar ze uitgevoerd kunnen worden.

VERGRIJZING, ZORG

Woonzorgaanbod

Brugge is een vergrijzende stad in een vergrijzend gewest (zie ook "Groeien in kwaliteit"). Zorg is dan ook een steeds belangrijker vraagstuk, en zal de komende jaren nog aan belang winnen. Brugge kent vandaag een aanbodratio van 16,6 plaatsen in woonzorgcentra (WZC) per 100 inwoners ouder dan 80 jaar.⁷⁶ Dat cijfer is al een tijd aan het dalen.⁷⁷ Niet omdat er plaatsen verdwijnen uit de WZC, integendeel,⁷⁸ wel omdat de groei van het aantal plaatsen de vergrijzing niet kan bijhouden. Brugge staat hier niet alleen in, dezelfde evolutie valt op voor Vlaanderen als geheel⁷⁹ en voor de meeste centrumsteden afzonderlijk.⁸⁰ Wel valt op dat Brugge vandaag het laagste aanbodratio heeft van alle centrumsteden.⁸¹ Subjectief gezien bestaat er nochtans een redelijke tevredenheid over het zorgaanbod, met ongeveer twee op de drie Bruggelingen die vinden dat er voldoende zorgvoorzieningen voor ouderen in de buurt zijn – een cijfer dat al sinds 2008 stabiel blijft.⁸² De tevredenheid is in Brugge ook hoger dan het gemiddelde voor de centrumsteden.⁸³

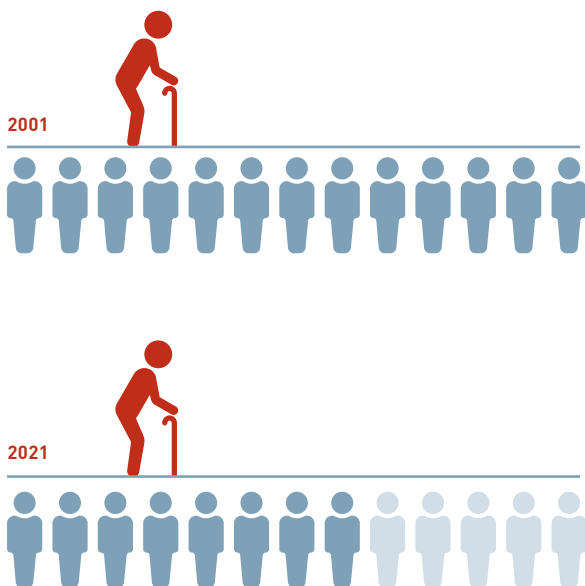
Vermaatschappelijking van de zorg

Het zorgaanbod is dan ook breder dan enkel de plaatsen in woonzorgcentra. In een bredere beleidsstrategie⁸⁴ van "vermaatschappelijking van de zorg" wordt zorg steeds minder als een overheidstaak, steeds meer als een verantwoordelijkheid voor de maatschappij gekaderd. Die grotere focus op de rol van de niet-zorgprofessional maakt dat ook een zicht op de capaciteit voor informele zorg of "mantelzorg" in Brugge van belang is.

Oldest old support ratio

Een gangbare indicator om vergrijzing uit te drukken is de "grijze druk", de verhouding tussen de bevolking op (arbeids)actieve leeftijd en de bevolking op pensioenleeftijd. Hoewel deze indicator zeker nut heeft, geeft ze weinig informatie over de (mantel)zorgnood en -capaciteit. De beroepsbevolking heeft het vaak te druk met werk, hobby's, zorg voor eigen kinderen om als mantelzorger op te treden, terwijl jongere 65+'ers vaak nog geen zorgnood hebben. In de praktijk blijkt dan ook dat het niet zozeer de werkende bevolking is die als mantelzorger optreedt voor de 65+'ers, maar eerder de jongere ouderen (50-74 jaar) die zorg dragen voor de oudere ouderen (85+ jaar). De verhouding tussen deze twee leeftijdsgroepen wordt de "oldest old support ratio" of "OOSR" genoemd, en drukt uit hoeveel mensen potentieel in staat zijn om informele zorg te verlenen aan één oudere. In Brugge ligt de OOSR vandaag op 7,97.⁸⁵ Dat wil zeggen dat er ongeveer acht jongere ouderen zijn ten opzichte van elke oudste oudere. De verhouding daalt snel, naarmate de bevolking collectief ouder wordt: in 2001 lag de OOSR nog op 13,09, voornamelijk omdat het aantal inwoners ouder dan 85 jaar in die periode bijna verdubbeld is.⁸⁶ Dit zijn zeer lage ratio's, zelfs binnen West-Vlaanderen, dat vooral omwille van de Kustcontext de oudste provincie van het land is. Buurten die gericht zijn op zorg zijn dan ook belangrijker dan ooit.

OLDEST OLD SUPPORT RATIO

MOBILITEIT

Bezit

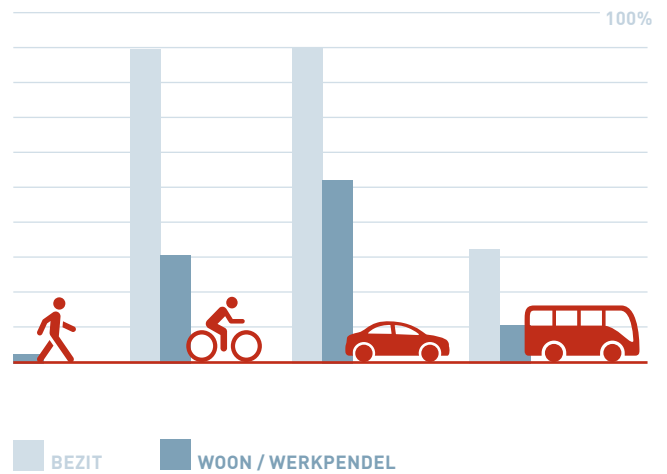
De meeste Brugse gezinnen hebben een fiets en een auto.⁸⁷ Steeds vaker wordt dat aangevuld met een elektrische fiets of step, en de laatste jaren lijkt zich ook een heel voorzichtige stijging in te zetten richting gedeeld autogebruik.⁸⁸ Openbaar vervoer lijkt dan weer aan belang in te moeten boeten – het bezit van een abonnement voor een vorm van openbaar vervoer nam het voorbije decennium af van ongeveer 40% naar ongeveer 30%.⁸⁹

Fiets- en autopendel

De fiets wordt voornamelijk gebruikt voor verplaatsingen tijdens de vrije tijd, en significant minder om naar het werk te gaan. Minder dan één derde van de Bruggelingen gebruikt de fiets om te pendelen, ten opzichte van 52,1% die de auto als hoofdvervoermiddel naar het werk neemt.⁹⁰ Hiervoor zijn meerdere verklaringen mogelijk: enerzijds werkt 45,8% van de bevroegden op meer dan 10 kilometer van het werk, waardoor de fiets een minder aantrekkelijke optie wordt⁹¹; anderzijds bestaat er bij een groot deel van de bevolking ook ontevredenheid over de fietspaden in Brugge.⁹² Voor woon-schoolverkeer ligt de verdeling tussen auto en fiets helemaal anders: slechts 10% neemt daarvoor de auto als hoofdvervoermiddel, ten opzichte van 40,7% voor de fiets, en 39,1% openbaar vervoer.⁹³ Dat doet vermoeden dat de verklaring eerder te zoeken is in de afstand tussen woonplaats en werk, die vaak groter is dan de afstand tussen woonplaats en school.

Openbaar vervoer

Er bestaat een vrij grote tevredenheid over het aanbod aan openbaar vervoer: 81,5% van de respondenten vindt dat er voldoende bussen of trams in de buurt zijn.⁹⁴ Op dat vlak moet Brugge enkel Leuven en Oostende laten voorgaan, terwijl centrumsteden met een eigen tramnet (Antwerpen en Gent) lager scoren. De tevredenheid nam het voorbije decennium wel gestaag af.⁹⁵ Opvallend is verder dat, ondanks deze tevredenheid, het openbaar vervoer weinig frequent gebruikt wordt: slechts 6% neemt regelmatig de bus naar het werk, tegenover 18,8% in Antwerpen en 13,8% in Gent.⁹⁶

MAGNEET VOOR DE REGIO

JOBMAGNEET

STUDENTENSTAD,
ZORGSTAD

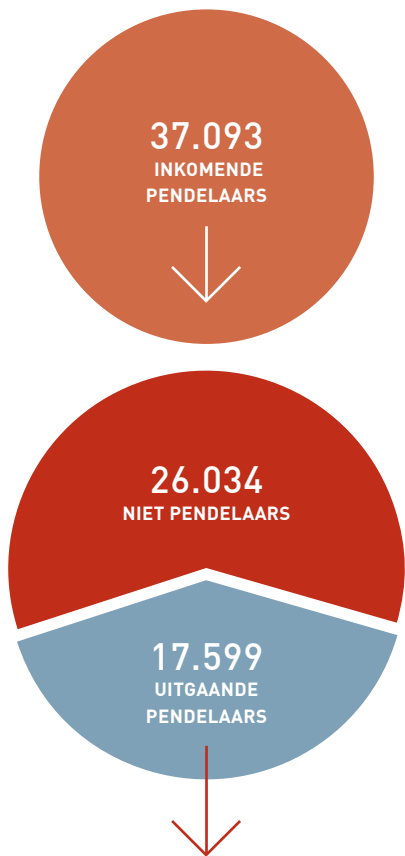

RUIMTEBESLAG

ENERGIESTROMEN

**INKOMENDE EN UITGAANDE
PENDELINTENSITEIT**

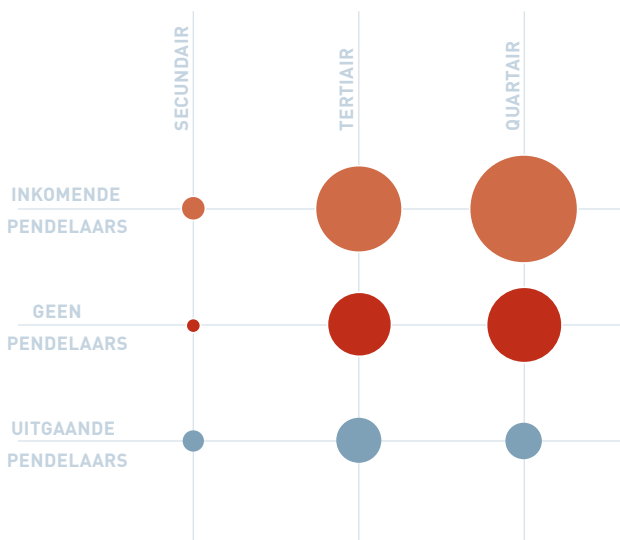
Pendelintensiteit

Brugge telt 106,3 arbeidsplaatsen per 100 inwoners op beroepsactieve leeftijd (15-64 jaar), ofwel een “jobratio” van 106,3.⁹⁷ Ze vormt daarmee het tewerkstellingscentrum van een ruimere regio: de buurgemeenten hebben een veel lagere jobratio, vaak minder dan de helft van de Brugse, en lijken dus in grote mate afhankelijk van de Brugse arbeidsplaatsen.⁹⁸

Het is dan ook niet verrassend dat Brugge veel inkomende pendel kent. Van het totale aantal loontrekkenden die werken in Brugge, woont 58,8% buiten de gemeente – een aandeel dat dus hoger ligt dan dat van de Bruggelingen die in eigen stad werken.⁹⁹ In absolute aantallen gaat het om 37.093 werkenden die voor hun werk naar Brugge trekken. Het gaat daarbij, zoals te verwachten viel, voornamelijk over inwoners van buurgemeenten: met uitzondering van het kleine Zuienkerke staan alle buurgemeenten in de top 10 van inkomende pendelgemeenten.¹⁰⁰

Omgekeerd pendelt een groot aantal Bruggelingen ook naar jobs buiten de gemeente.¹⁰¹ Het gaat dan vaker om jobs in andere grote steden: Gent, Brussel en zelfs Antwerpen nemen prominente plaatsen in de top 10 in.¹⁰² Toch blijken ook enkele buurgemeenten, m.n. Knokke-Heist, Oostkamp en Zedelgem belangrijke pendelbestemmingen. De totale “uitgaande pendelintensiteit”, waarbij het aantal uitgaande pendelaars wordt vergeleken met het aantal inwoners die in eigen stad werken, is slechts in één Vlaamse stad lager, nl. in Antwerpen.¹⁰³ De Bruggeling vindt dus vaak werk in eigen stad.

**INKOMENDE EN UITGAANDE
PENDELINTENSITEIT
PER HOOFDSECTOR**

Pendel per sector

Interessant is dat zowel de pendelintensiteit als de verdeling inkomende/uitgaande pendel sterk verschillen per sector.¹⁰⁴ Brugge blijkt voornamelijk een aantrekkingspool voor de tertiaire¹⁰⁵ en quartaire¹⁰⁶ sector (commerciële, resp. niet-commerciële dienstverlening). In beide sectoren is er een veel grotere inkomende dan uitgaande pendel. Met o.a. twee ziekenhuizen, hogescholen, onderwijs-, overheids- en culturele instellingen kan dat niet verrassen – Brugge heeft een duidelijke rol als voorzieningspool voor de regio. In de secundaire sector (industrie) zijn de inkomende en uitgaande pendel ongeveer gelijk.¹⁰⁷ Hier valt vooral op dat verhoudingsgewijs zeer weinig Bruggelingen in de Brugse industrie werken.¹⁰⁸

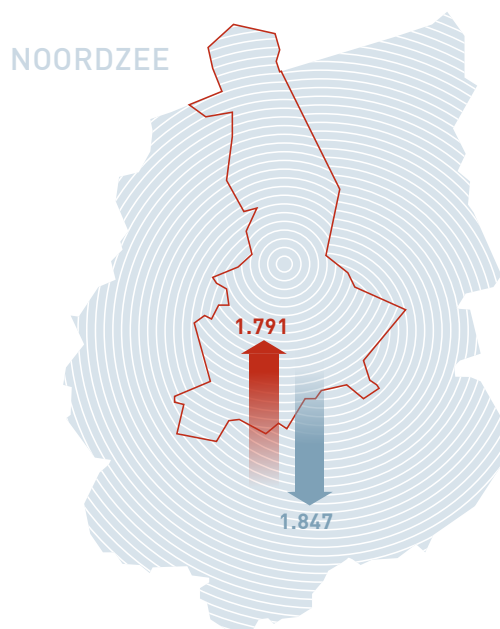
STUDENTENSTAD, ZORGSTAD

Brain drain

Brugge is ook een studentenstad. In de verschillende hogescholen die de stad rijk is, studeren ongeveer 9.000 studenten.¹⁰⁹ Daarvan komt een groot deel van buiten de gemeente: het totale aantal Bruggelingen die hoger onderwijs volgen ligt op slechts 4.607, en daarvan studeren er nog een heel aantal in hogescholen en universiteiten in andere steden.¹¹⁰ Brugge is daardoor een belangrijke kennispool voor de regio. Het idee leeft echter dat studenten na hun studies weer zouden wegtrekken naar hun geboortegemeente, een trend die "brain drain" genoemd wordt. Deze trend kan met de beschikbare cijfers niet bewezen worden.¹¹¹ Vast staat wel dat Brugge een min of meer neutraal migratiesaldo onderhoudt met de vervoersregio: in 2020 trokken 1847 Bruggelingen naar een buurgemeente, terwijl 1791 anderen de omgekeerde beweging maakten.¹¹² Daarnaast valt op dat het inwonersaldo de voorbije tien jaar steeds positief was voor de leeftijdscategorieën 18-24 en 35-49, maar dat in de categorie 25-34 meestal een negatief saldo werd opgetekend. In de periode 2011-2020 "verloor" Brugge gemiddeld 44 inwoners uit die leeftijdscategorie per jaar.¹¹³ Vergeleken met andere Vlaamse studentensteden, die (m.u.v. Leuven) vrijwel steeds positieve inwonersaldi optekenen, is dat inderdaad laag.¹¹⁴

Zorg

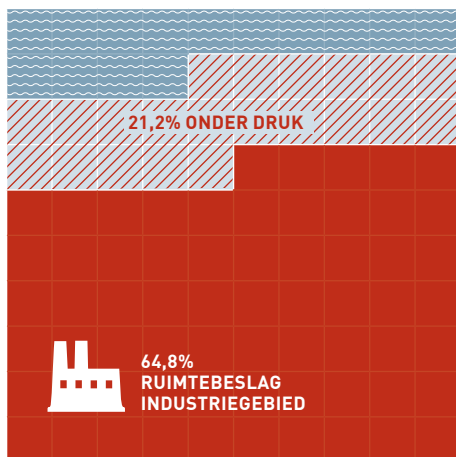
Ondanks die mogelijkheid van een beperkte "brain drain", blijft Brugge een belangrijke kennis- en voorzieningspool voor de regio. Een sector waarin die rol zeer duidelijk is, is de zorgsector. Van de 278 zorgkundige "points of interest" (activiteiten erkend door het Agentschap Zorg en Gezondheid) in de regio bevinden er zich 151, ofwel 54,3%, in Brugge.¹¹⁵ Vaak gaat het om eerder gespecialiseerde diensten in ziekenhuizen: een borstkliniek, dienst neurologische aandoeningen, niercentrum, palliatieve zorgen ... zijn bijvoorbeeld nergens anders in de regio te vinden. Het is dan ook logisch dat de zorginstellingen een brede aantrekking hebben. Zo verbleven in het AZ Sint-Jan in 2019 niet alleen patiënten uit elke West-Vlaamse gemeente, maar kwam 11,25% zelfs uit een andere provincie of uit het buitenland.

**VERHUISBEWEGINGEN
BRUGGE - REGIO**

RUIMTEBESLAG

OPEN RUIMTE ONDER DRUK

 open ruimte onder druk

 wel binnen bestemming, niet ontwikkelbaar (bv. kanaal, zee, weg ...)

Densiteit

Net zoals de woondichtheid te berekenen valt (zie "Groeien in kwaliteit"), kan ook een "tewerkstellingsdichtheid" worden berekend. De oppervlakte die in Brugge wordt ingenomen voor bedrijvigheid ligt op iets meer dan 869ha, wat overeenkomt met ongeveer 13% van het ruimtebeslag.¹¹⁶ Met 74.148 arbeidsplaatsen in de stad, levert dat een tewerkstellingsdichtheid van 85,3 arbeidsplaatsen per hectare bedrijvigheid op.¹¹⁷ Daarmee ligt Brugge onder het gemiddelde van de overige centrumsteden, dat op 113,1 ligt.¹¹⁸ Leuven, dat qua inwonertal het dichtst bij Brugge aanleunt, heeft een tewerkstellingsdichtheid van 285,7 arbeidsplaatsen per hectare bedrijvigheid.¹¹⁹ De lage tewerkstellingsdichtheid in Brugge is te verklaren vanuit het feit dat de Brugse industrie van een zeer ruimte-intensieve soort is, maar kan ook wijzen op onderbenutting van de beschikbare ruimte voor bedrijvigheid.

Verharding

Binnen het ruimtebeslag voor industriële doeleinden is in Brugge 77,9% van de oppervlakte verhard, een hoger aandeel dan voor gelijk welke andere functie¹²⁰, en hoger dan in alle andere centrumsteden.¹²¹ Met name in de haven lijkt industrie synoniem te staan voor enorme verharde oppervlakten, o.a. voor het (tijdelijk) opslaan van auto's. In de havengebieden ligt het aandeel verharding binnen zones met een bedrijvige functie eerder rond de 80-90%, met in een aantal statistische sectoren zelfs 100% verharding binnen het ruimtebeslag.¹²²

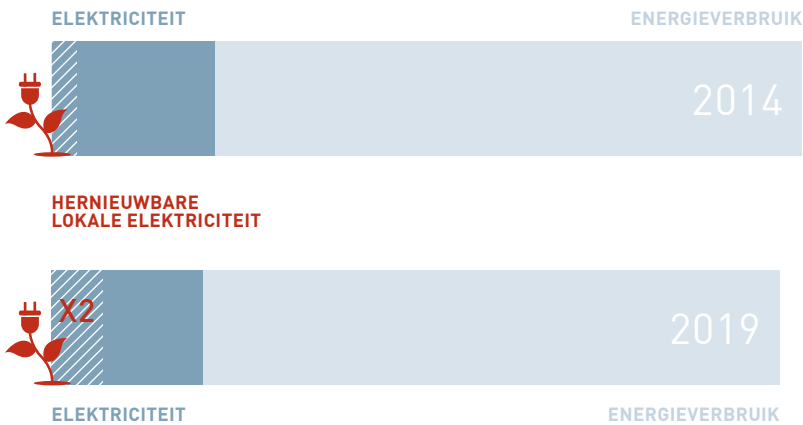
Open ruimte onder druk

Zoals hoger werd beschreven is er een belangrijk onderscheid te maken tussen de huidige toestand en de planologisch bestemde toestand, die toont welke ruimte nog kan worden ingenomen voor harde bestemmingen (zie "Open Ruimte Centraal", "Groeien in Kwaliteit"). In Brugge is dit "bestemmingsreserve" vooral in de haven zeer groot – zo ligt bijvoorbeeld een grote oppervlakte aan poldergebied in een industriële bestemming.¹²³ Het grootste risico op verdere openruimte-inname en bijkomende verharding is in Brugge dan ook niet afkomstig van de woonfunctie (zie "Groeien in kwaliteit"), maar van de bedrijvigheid. Alleen al binnen de huidige bestemmingszones zou nog 664,1ha effectief ontwikkeld kunnen worden, waarvan 528,8ha in havengebied.¹²⁴ Gezien de grote oppervlakte van nieuwe ontwikkelingen in de haven, zou dit cijfer snel kunnen dalen – de meting houdt bijvoorbeeld nog geen rekening met een nieuwe logistieke zone van 15 hectare in de haven die in 2020 vergund werd.¹²⁵

ENERGIESTROMEN

Verbruik en duurzaamheid

Brugge had in 2019 een totaal energieverbruik van 2.860.413 MWh.¹²⁶ Sinds 2016 werd elk jaar een afname van het totale energieverbruik waargenomen.¹²⁷ Tegelijk stijgt ook het aandeel hernieuwbare energie. Interessant is dat een groot deel van de elektriciteitsvraag in Brugge vandaag al wordt opgevangen door lokaal geproduceerde, hernieuwbare elektriciteit: maar liefst 33,8%, meer dan een verdubbeling sinds 2014 en ruim meer dan de andere centrumsteden.¹²⁸ Deze elektriciteit is hoofdzakelijk afkomstig van windturbines.¹²⁹

Windenergie

Alle on-shore windturbines in Brugge bevinden zich in, of aangrenzend aan, het havengebied. Intussen gaat het om 53 windturbines, met een gecumuleerd vermogen van 125MW – dat levert 251.635 MWh per jaar op.¹³⁰ Brugge vertegenwoordigt daarmee 51,7% van het volledige West-Vlaamse vermogen aan windenergie, of 8,3% van het Vlaamse.¹³¹ Enkel havengemeente Beveren doet het nog beter, met 131MW.

Warmtenet

Naast duurzame elektriciteitsproductie zet Brugge ook in op duurzame warmte. Op het ene warmtenet dat Brugge rijk is, dat van afvalverwerkingsbedrijf IVBO, zijn o.a. het AZ Sint-Jan, het OCMW, de gevangenis en 66 woningen in de wijk “Duivenkeet” aangesloten.¹³² Hoewel Brugge hiermee één van de grootste warmtenetten van het land heeft, blijkt er volgens het warmtezoningsplan¹³³ toch nog potentieel te zijn voor nieuwe warmtenetten. Terwijl Brugge er sinds 1985 geen nieuwe meer bij kreeg, wordt in andere steden volop voortgewerkt aan de warmtetransitie – zo hebben ook kleinere steden en gemeenten als Mol (6 warmtenetten), Roeselare (5) of Harelbeke (3) qua aantal afzonderlijke netten vandaag een voorsprong op Brugge.¹³⁴

VOORBEELD

Warmtenet IVBO

SINT-PIETERS

IVBO zet afval om in duurzame elektriciteit en warmte waarmee een warmtenet wordt gevoed. De afvalintercommunale is daarmee een pionier in Vlaanderen. Via het warmtenet, dat al in 1982 aangelegd werd, worden het ziekenhuis AZ Sint-Jan en de gevangenis fossielvrij verwarmd. Een bijkomende tak sloot later aan, met nieuwe verbruikers waaronder appartementen en ook de woonwijk “Duivenkeet”.

Een uitbreiding van het warmtenet biedt kansen voor het behalen van de Brugse klimaatdoelstellingen op vlak van vermindering van CO₂-uitstoot door gebouwenverwarming. Daarom liet de Stad een warmtezoningskaart opmaken, een wegwijzer om alle gebouwen in de stad tegen 2050 zonder fossiele brandstoffen te verwarmen.

De kaart toont aan dat een groter warmtenet een verstandige langetermijnkeuze is. Het is duidelijk geworden dat het voor 75% van de Brugse gebouwen goedkoper zal zijn om collectief een oplossing te zoeken met een warmtenet. Voor ongeveer 25% van de gebouwen is een individuele oplossing met een warmtepomp de meest aangewezen oplossing.

Voetnoten

OPEN RUIMTE CENTRAAL

- 1 Art. 2.1.1, §1, vierde lid, 4° VCRO.
- 2 BIC – Stadsmonitor, “Groen in de stad”, 2016.
- 3 BIC – Stadsmonitor, “Groen in de buurt”, vgl. Brugge met overige centrumsteden, 2016. Woongroen: 26,4% van het grondgebied bij Brugge t.o.v. gemiddeld 32,9% bij de centrumsteden; Buurtgroen: 17,8% bij Brugge t.o.v. gemiddeld 22,2%.
- 4 Strategische Visie Beleidsplan Ruimte Vlaanderen, geïllustreerde versie, 2018, p. 6.
- 5 PIC, “Harde/zachte bestemmingen”, 2020.
- 6 PIC, “Kruising ruimtebeslag en ruimteboekhouding”, 2020. 8.927ha harde bestemming – 5.987ha effectief ingenomen.
- 7 PIC, “opp. zacht bestemd zonder ruimtebeslag”, 2020.
- 8 PIC, “Groene (of onbebouwde) ruimte”, 2019.
- 9 PIC, “Verharding (t.o.v. ruimtebeslag)”, 2018.
- 10 PIC – berekening, negatief van de “Groene (of onbebouwde) ruimte”, 2019.
- 11 PIC, “Categorieën van open ruimte”, 2019.
- 12 PIC, “Categorieën van open ruimte”, 2019. Bos en natuur = bos, struikgewas, moeras, braakliggend en duinen, opgeteld 18,7% van de open ruimte.
- 13 PIC, “Ruimteboekhouding - opp. bestemming natuur en reservaat” en “opp. bestemming bos”, 2020.
- 14 GIS – bewerking, “Biologische waarderingskaart (BWK)”, 2020. Selectie van de vlakken met ‘EVAL = mw, mwz, mz, w, wz, z’ binnen Brugge en berekening van oppervlakte van de geselecteerde vlakken.
- 15 GIS – bewerking, “BWK”, 2020. Selectie van de vlakken met ‘EVAL = w, wz, z’ binnen Brugge en berekening van oppervlakte van de geselecteerde vlakken.
- 16 GIS – bewerking, “Overstromingsgevoelige gebieden (Watertoets)”, 2017.
- 17 GIS – bewerking, “Grootschalig referentiebestand (GRB)”, 2022. Selectie van GRB-gbg entiteiten van Brugge binnen de lagen ‘mogelijks overstromingsgevoelige gebieden, 2017’ en ‘effectief overstromingsgevoelige gebieden, 2017’.
- 18 PIC, “%overstroombare gebouwen”, 2017-2050.
- 19 GIS – bewerking, “GRB”, 2022. Opmeting van de lengte van alle lijnen binnen de laag ‘wlas’ van het GRB. Het gaat hier enkel over bevaarbare waterlopen en waterlopen van categorie 1 en 2.
- 20 GIS – bewerking, “GRB”, 2022. Opmeting van de laag ‘wlas’ (as van de waterloop) en de laag ‘wtz’ (watervlak) van het GRB. Alle ‘wlas’-lijnen die

overeenkomen met een ‘wtz’-vlak uitsluiten. De overgebleven lijnen zijn de waterlopen die geen watervlak zijn en dus overwelfd of ingebuisd zitten.

- 21 PIC, “Ruimtebeslag (t.o.v. totale oppervlakte)”, 2019 en “Verharding (t.o.v. totale oppervlakte)”, 2018.
- 22 PIC, “Biologische landbouwbedrijven”, “Totaal zorgboerderijen” en “Hoeveproducenten”, vgl. Brugge met de vervoerregio, 2021.

GROEIEN IN KWALITEIT

- 23 IBZ, https://www.ibz.rn.fgov.be/nl/bevolking/statistieken-van-bevolking/Cijfers_01/01/2022
- 24 PIC, “Totale aangroei”, 2011-2020; IBZ voor cijfers 2021 en 2022.
- 25 Statbel, statbel.fgov.be/nl/gemeente/brugge#dashboard4.
- 26 Statbel – berekening, statbel.fgov.be/nl/themas/bevolking/loop-van-de-bevolking#figures, “Loop van de bevolking per gemeente sinds 1992”.
- 27 Statistiek Vlaanderen, www.statistiek-vlaanderen.be/nl/structuur-van-de-bevolking-voor-de-definitie.
- 28 PIC, “Gemiddelde leeftijd”, 2001-2020.
- 29 PIC, “Gemiddelde huishoudensgrootte” voor de periode 2001-2021 toont voor elk jaar een afname ten opzichte van het jaar ervoor.
- 30 PIC, “Gemiddelde huishoudensgrootte”, 2021.
- 31 PIC, “Aantal personen in het huishouden”, 2021.
- 32 PIC, “Aantal personen in het huishouden”, per wijk, 2021.
- 33 PIC, “Aantal personen in het huishouden”, per wijk, 2021. Vgl. 82,9% 1-2pp in Brugge Centrum met 61,2% in Dudzele. PIC, “Gemiddelde huishoudensgrootte”, 2021 voor buurgemeenten Beerlem, Blankenberge, Damme, Jabbeke, Knokke-Heist, Oostkamp, Zedelgem en Zuienkerke: enkel in de kustgemeenten Blankenberge en Knokke-Heist ligt de gemiddelde grootte lager dan in Brugge.
- 34 PIC, “Personen per huishouden” en “Gemiddelde huishoudensgrootte”, per wijk (Zeebrugge), 2021. Vergelijk met beide categorieën voor de kustgemeenten.
- 35 PIC, “Private huishoudens” en “Totaal aantal inwoners volgens Rijksregister”, 2001-2021.
- 36 PIC, “Huishoudens (projecties)”, 2020-2040.
- 37 PIC, “Eengezinswoningen (t.o.v. totaal aantal woongelegenheden)”, 2021. Vgl. met Antwerpen (25%), Gent (49%), Leuven (39%) en Mechelen (60%).
- 38 PIC, “Eengezinswoningen (t.o.v. totaal aantal woongelegenheden)”, 2021.
- 39 PIC, “Bouwvergunningen, woongelegenheden in 1 gezinswoningen –

BELANGRIJKSTE AFKORTINGEN

PIC – Provincies in cijfers
 BIC – Brugge in cijfers
 GIS – Geografisch informatiesysteem

- nieuwbouw" en "Bouwvergunningen, woongelegenheden in appartementsgebouw – nieuwbouw", 2014-2020. Sinds 2014 jaarlijks ongeveer 2/3 vs. 1/3 verdeling.
- 40 PIC, "Inwoners per ha huisvesting", vgl. de 13 centrumsteden. Er is gekozen voor het berekenen van de woondichtheid op basis van de oppervlakte voor huisvesting, en niet op basis van de "leefdichtheid" op basis van de oppervlakte ruimtebeslag (zoals in bijvoorbeeld het Betonrapport gebeurt, waar Brugge op de 35ste plaats staat tussen de Vlaamse gemeenten). Reden daarvoor is dat de haven van Zeebrugge een zeer groot aandeel heeft in de oppervlakte ruimtebeslag, en zo voor een kromme vergelijking zorgt met de overige centrumsteden.
- 41 GIS – berekening: "Crabadrespunten" vergeleken met "Knooppuntwaarde per ha", 2019.
- 42 Statbel, Kadastrale statistiek van het bestand van de gebouwen, voor de periode 2001-2021. <https://statbel.fgov.be/nl/themas/bouwen-wonen/gebouwenpark#panel-12>
- 43 Statbel, idem, voor de periode 2016-2021. 3.864 nieuwe woningen ten opzichte van 1.480 nieuwe huishoudens: slechts 38% van de nieuwe woningen beantwoordt een reële woonvraag.
- 44 PIC, "Woongelegenheden" vergeleken met "Private huishoudens", per wijk. In Brugge Centrum waren er in 2020 14.823 woningen, voor 10.736 huishoudens.
- 45 Cijfers Woondienst (vanuit mail 24/12/2021).
- 46 PIC – berekening, "Woongelegenheden" gedeeld door "Private huishoudens", 2021.
- 47 Vergelijking met de vervoersregio of de provincie is hier weinig zinvol, omdat beide vertekend worden door het grote aantal tweede-, derde-, ... verblijven aan de kust. Zo ligt de verhouding in buurgemeente Knokke-Heist bijvoorbeeld op 2,37 woongelegenheden per huishouden.
- 48 PIC – berekening, "Woongelegenheden" gedeeld door "Huishoudens (projectie)".
- 49 PIC – berekening, gemiddelde toename in aantal woongelegenheden tussen 2016-2021 geprojecteerd op de periode 2021-2040, en vergeleken met "Huishoudens (projectie)", 2040.
- 50 HOGent, "Rapport – Ruimtebeslag & risico op bijkomend ruimtebeslag", 2021 https://www.hogent.be/sites/hogent/assets/File/20210402%20HOGENT%20Rapport%201%20Ruimtebeslag_Risico%20Bijkomend%20Ruimtebeslag.pdf.
- 51 HOGent, 2021, p. 25.
- LEVENDIG EN DIVERS ERFGOED**
- 52 BIC – Stadsmonitor, "Fier op mijn stad" en "Gebouwen in de buurt zijn mooi", 2020. Brugge scoort 86,3% (ten opzichte van een gemiddelde van 71,0% voor de centrumsteden) resp. 78,9% (ten opzichte van een gemiddelde van 63,8%.
- 53 whc.unesco.org/en/list/996.
- 54 BIC – Stadsmonitor, "Woonkost is groter dan 30% van het gezinsinkomen", per stadsdeel (Brugge-Centrum en Christus-Koning), 2020.
- 55 BIC – Stadsmonitor, "Woonkost is groter dan 30% van het gezinsinkomen", per stadsdeel, 2020.
- 56 PIC, "Huurders (t.o.v. huishoudens met gekende eigendomstitel)", per wijk, 2021.
- 57 BIC – Stadsmonitor, "Intentie tot renovatie woning", per stadsdeel, 2020.
- 58 BIC – Stadsmonitor, "Energiezuinige woning", per stadsdeel, 2020.
- 59 Onder 'beschermd erfgoed' begrijpen we hier de erfgoedbeschermingen Beschermd cultuurhistorische landschappen", "beschermd monumenten" en "beschermd stads- en dorpsgezichten".
- 60 GIS – bewerking, "BWK", 2020 en de genoemde erfgoedbeschermingen (zie voetnoot 59), 2022.
- 61 Kunststedenonderzoek, 2018.
- 62 Kunststedenonderzoek, 2018. Activiteiten van de recreatieve verblijfstoerist.
- 63 whc.unesco.org/en/list/996
- 64 Strategische Visie Toerisme Brugge, 2019-2024.
- 65 Strategische Visie Toerisme Brugge, 2019-2024.
- 66 Tendensen zoals beschreven in de Beleidsvisie Kernwinkelgebied, 2021.
- 67 Beleidsvisie Kernwinkelgebied, 2021.
- 68 Strategische Visie Toerisme Brugge, 2019-2024, p. 7.
- 69 BIC – Stadsmonitor, "Verhuisintentie", per stadsdeel (Brugge-Centrum en Christus-Koning) 2020.
- NETWERK VAN BUURTEN**
- 70 BIC – Stadsmonitor, "Tevredenheid over de stad", 2020.
- 71 BIC – Stadsmonitor, "Fierheid en tevredenheid over buurt, stad en wonen in de stad", 2020.
- 72 GIS – bewerking, "Crabadrespunten" vergeleken met "Totaal voorzieningenniveau – toestand 2019".
- 73 Geopunt, "Kernen met een onvoldoende mix aan basisvoorzieningen", 2015.
- 75 BIC – Stadsmonitor, "Voldoende activiteiten voor ouderen", 2020.
- 75 BIC – Stadsmonitor, "Voldoende activiteiten voor kinderen tot 12 jaar, en voor jongeren vanaf 12 jaar in mijn buurt", 2020. Over de jongerenvoorzieningen die er zijn, bestaat dan wel weer een vrij grote tevredenheid.
- 76 PIC, "Aanbodratio WZC per 100 inwoners 80+", 2021.
- 77 PIC, "Aanbodratio WZC per 100 inwoners 80+", 2005-2021. Daling van 21,9 naar 16,6.
- 78 PIC, "Huidige capaciteit WZC", 2005-2021. Stijging van 1.295 naar 1.569 plaatsen.
- 79 PIC, "Aanbodratio WZC per 100 inwoners 80+", Vlaams Gewest, 2005-2021. Daling van 24,4 naar 19,9.
- 80 PIC, "Aanbodratio WZC per 100 inwoners 80+", Centrumsteden, 2021. Enkel in Aalst, Antwerpen en Leuven steeg de ratio.
- 81 PIC, "Aanbodratio WZC per 100 inwoners 80+", Centrumsteden, 2021.
- 82 BIC – Stadsmonitor, Rapport Zorg en gezondheid, "Voldoende zorgvoorzieningen in de buurt", 2008-2020.
- 83 BIC – Stadsmonitor, Rapport Zorg en gezondheid, "Voldoende zorgvoorzieningen in de buurt", Centrumsteden, 2020.
- 84 Breder in de zin van "op Vlaams niveau": zie bijvoorbeeld <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/13748> en <https://www.vlaamsbouwmeester.be/nl/instrumenten/pilootprojecten/onzichtbare-zorg>
- 85 PIC – berekening, "Leeftijdsklassen 5 jaar" (leeftijden 50-74 delen door leeftijden 85-95+), 2021.
- 86 PIC – berekening, "Leeftijdsklassen 5 jaar" (leeftijden 50-74 delen door leeftijden 85-95+), 2001. Het aantal 85+'ers steeg tussen 2001 en 2021 van 2.536 naar 4.935.
- 87 BIC – Stadsmonitor, "Vervoersmiddelenbezit", 2020. Fietsbezit 89,5%, autobezit 89,9%, abonnement autodelen 1%.
- 88 BIC – Stadsmonitor, "Vervoersmiddelenbezit", 2017-2020. Elektrische fiets of step steeg van 19,6% naar 35,0%, en deelauto van 1,0% naar 1,4%.
- 89 BIC – Stadsmonitor, "Vervoersmiddelenbezit", 2011-2020. In 2011 ging het om 40,3% en in 2020 om 32,5%. Een piek in 2014 gaf 43,1%.
- 90 BIC – Stadsmonitor, "Verplaatsingen in de vrije tijd" en "Hoofdvervoermiddel tussen woonplaats en werk", 2020. 30,8% neemt de fiets als hoofdvervoermiddel naar het werk, 57,7% neemt de fiets voor verplaatsingen in de vrije tijd.
- 91 BIC – Stadsmonitor, "Verplaatsingen tussen woonplaats en werk: tijdsduur en afstand", 2020.
- 92 BIC – Stadsmonitor, "Veilig en aangenaam fietsen", 2020. Slechts 59,7% vindt dat het aangenaam fietsen is in de buurt.
- 93 BIC – Stadsmonitor, "Hoofdvervoermiddel bij verplaatsingen tussen woonplaats en school", 2017 (geen cijfers beschikbaar voor 2020).
- 94 BIC – Stadsmonitor, "Voldoende open-

- baar vervoer in de buurt”, 2020.
- 95 BIC – Stadsmonitor, “Voldoende openbaar vervoer in de buurt”, 2020. Evolutie van 86,4% in 2011 naar 84,3% in 2014 en 82,8% in 2017.
- 96 BIC – Stadsmonitor, Rapport Mobiliteit, “Welke vervoersmiddelen meestal gebruikt tussen woonplaats en werk”, 2020.
- MAGNEET VOOR DE REGIO**
- 97 PIC, “Jobratio”, 2019.
- 98 PIC, “Jobratio”, buurgemeenten, 2019.
- 99 PIC, “Inkomende pendelintensiteit”, 2018.
- 100 Statbel op basis van Census 2011, <https://statbel.fgov.be/nl/gemeente/brugge#dashboard11>. De top 10 wordt vervolledigd door Oostende, Torhout en Gent.
- 101 PIC, “Uitgaande pendel”, 2018.
- 102 Statbel op basis van Census 2011, <https://statbel.fgov.be/nl/gemeente/brugge#dashboard11>.
- 103 PIC, “Inkomende pendelintensiteit”, 2018.
- 104 PIC, “Werkpendel naar hoofdsector en pendelbeweging”, 2018.
- 105 Saldo +7.040.
- 106 Saldo +12.117
- 107 Saldo +480.
- 108 Inkomend 4.085, geen pendel 2.411, uitgaand 3.605.
- 109 bruggestudentenstad.be/nl/brugge-studentenstad
- 110 PIC, “Studenten hoger onderwijs – WP”, 2019. Er zijn geen cijfers beschikbaar rond de herkomst van studenten aan een bepaalde universiteit, noch rond het aantal Bruggelingen dat in een andere stad studeert.
- 111 Er is geen data beschikbaar die het opleidingsniveau van verhuizers relateert aan de plek van / naar waar ze verhuizen.
- 112 PIC, “Migratiematrix: verhuisbewegingen tussen Belgische gemeenten”, 2020.
- 113 PIC, “Bevolkingssaldi naar leeftijd”, 2011-2020.
- 114 PIC, “Bevolkingssaldi naar leeftijd” voor Brugge, Antwerpen, Gent, Hasselt, Kortrijk, Leuven, Mechelen, 2011-2020.
- 115 GIS – bewerking, “Zorgvoorzieningen erkend door het Agentschap Zorg en Gezondheid via POI-service”, 2022.
- 116 PIC – berekening, “Oppervlakte voor bedrijvigheid”, 2021, en “Totale oppervlakte ruimtebeslag”, 2019.
- 117 PIC – berekening, “Oppervlakte voor bedrijvigheid”, 2021 en “Arbeidsplaatsen”, 2020.
- 118 PIC – berekening, “Oppervlakte voor bedrijvigheid”, 2021 en “Arbeidsplaatsen”, 2020, Centrumsteden.
- 119 PIC – berekening, “Oppervlakte voor bedrijvigheid”, 2021 en “Arbeidsplaatsen”, 2020, Leuven.
- 120 PIC, “Verharding naar type ruimtebeslag”, 2018.
- 121 PIC, “Verharding (t.o.v. oppervlakte ruimtebeslag door industriële doeleinden)”, 2018.
- 122 PIC, “Verharding (t.o.v. oppervlakte ruimtebeslag door industriële doeleinden)”, per deelgemeente, 2018.
- 123 GRUP “Afbakening Zeehavengebied Zeebrugge”, BVR 19 juni 2009.
- 124 HOGent, 2021, p. 25.
- 125 NBB, “Economic importance of the Belgian maritime and inland ports – Report 2019”, <https://www.nbb.be/doc/ts/publications/wp/wp400en.pdf>, 2021, p. 45.
- 126 PIC, “Verbruik totaal”, 2019.
- 127 PIC, “Verbruik totaal”, 2016-2019.
- 128 PIC, “Lokale productie hernieuwbare elektriciteit (t.o.v. elektriciteitsverbruik), 2014-2019, vgl. met centrumsteden.
- 129 Cijfermatige rapportage SEAP 2020, p. 19. <https://klimaat.brugge.be/eindrapport-seap-2020->
- 130 Windplan, 2021, pp. 17 en 53.
- 131 apps.energiesparen.be/energiekaart/vlaanderen/windenergie, 2021.
- 132 VREG, dashboard.vreg.be/report/Warmtenetkaart.html, cijfers 2021 en www.ivbo.be/home/wat-doen-wij-met-uw-afval/warmtenet
- 133 Stad Brugge, Warmtezoningskaart, 2021.
- 134 VREG, dashboard.vreg.be/report/Warmtenetkaart.html, cijfers 2021.

V.U.
Colin Beheydt
Algemeen Directeur
Stad en OCMW Brugge
Burg 12, 8000 Brugge

PROJECTTEAM
Voorland
Architecture Workroom Brussels
Maat-ontwerpers

APRIL 2022